

ÍNDICE

Segundo a Resolución do 27 de xullo de 2015 (DOG 29 de xullo) as programacións didácticas deberán conter os seguintes elementos:

Elementos da programación		Folla Nº
1.	Introdución e contexto do centro lr	2
2.	Contribución ás competencias básicas lr	6
3.	Concreción dos obxectivos para o curso lr	10
4.	Concreción para cada estándar lr	
	1º.- Secuenciación e Temporalización lr	12
	2º.- Grao de consecución da materia e procedementos e instrumentos de avaliación lr	24
5.	Concrecións metodolóxicas lr	44
6.	Materiais e recursos didácticos lr	46
7.	Criterios sobre avaliación, cualificación e promoción lr	47
8.	Indicadores de logro para avaliar o proc.ensino e práctica docente lr	54
9.	Organización actividades , seguimento, recuperación e avaliación de materias pendentes lr	61
10.	Procedemento acreditación coñecementos previos lr	61
11.	Avaliación inicial e medidas lr	61
12.	Medidas de atención á diversidade lr	62
13.	Concreción de elementos transversais lr	64
14.	Actividades complementarias e extraescolares lr	64
15.	Revisión, avaliación e modificación da programación lr	65

1- INTRODUCCIÓN E CONTEXTO DO CENTRO [INDICE](#)

1.1- Características do centro.

a) Situación.

O I.E.S de Monterroso está situado no núcleo poboacional de Monterroso que limita ó norte cos concellos de Guntín e Palas de Rei; ó oeste con Palas de Rei e Antas de Ulla; ó este con Portomarín, Taboada e Guntín, e o sur con Taboada e Antas de Ulla.

A extensión do concello de Monterroso é de 114,6 Km² e sitúase no Suroeste da provincia de Lugo, practicamente no centro desta. É unha comarca eminentemente rural, aínda que cada vez faise máis apreciable o proceso de concentración urbán propio destes tempos.

O concello de Monterroso ten un total de 4529 habitantes. O núcleo urbán, con 1774 h, constitúe o 37,9% da poboación total, en comparación cos 22 núcleos rurais con menos de 100 h. que representan só o 31,1%. Nos últimos anos o concello sufriu unha perda de poboación debido ó envellecemento poboacional e a regresión do sector primario.

Desde o punto de vista socioeconómico o concello de Monterroso caracterízase polo elevado peso do sector primario, aínda que algunhas familias do núcleo urbán adícase ó sector servizos. Tamén hai pequenas industrias, que representan o 15% da actividade económica.

O Concello de Antas de Ulla, situado na provincia de Lugo a 45 kilómetros da capital provincial, ubícase no Centro Xeográfico de Galicia. Limita ó norte con Palas de Rei, ó sur con Taboada e a provincia de Pontevedra, no leste con Monterroso, e no oeste coa provincia de Pontevedra.

Situado na vertente norte da Serra do Farelo, a súa paisaxe, eminentemente marcada polo Monte Farelo (956 m) e o río Ulla, caracterízase por sinuosas montañas que rodean a conca do río, formando unha planicie de suave relevo cuberta por grandes extensións de árbores, sendo os máis característicos os carballos e castiñeiros.

Cunha superficie de 104 km² conta con 2600 h distribuídos en 28 parroquias que albergan uns 100 núcleos poboacionais.

A economía do municipio basease no sector primario, principalmente agricultura e gandería, que ocupa ó 60% da poboación activa. Compre subliñar a relevancia da gastronomía, con tres produtos que a lideran: o pan de Antas, o queixo da Ulloa e maila carne.

b) Centros adscritos.

A maior parte do alumnado que acude ao centro procede dos centros de primaria adscritos o noso IES, estes centros son:

- C.E.I.P. de Monterroso.
- C.E.I.P. de Antas de Ulla

Estas dúas poboacións están integradas dentro da comarca da Ulloa, marcada pola configuración natural do río Ulla, vértebra principal que inflúe na distribución territorial da poboación.

c) Ensinanzas que oferta.

Actualmente, no centro impártense as seguintes ensinanzas.

ENSINANZAS	Educación Secundaria Obrigatoria			Primeiro	
				Segundo	
				Terceiro	
				Cuarto	
	Educación non Obrigatoria	Bacharelato	Modalidade de Humanidades e Ciencias Sociais	Modalidade de Humanidades e Ciencias Sociais.	Primeiro e segundo
			Modalidade de Ciencias		
		Formación Profesional	Formación Profesional Básica “ <i>Informática de oficina</i> ” (Familia “ <i>Informática e Comunicacions</i> ”)		Primeiro e segundo
			Ciclo Formativo de Grao Medio “ <i>Sistemas Microinformáticos e de Redes</i> ”		Primeiro e segundo

d)- Características singulares.

O centro leva organizase dende o curso 2012/2013 con “Aulas Materias”, o que permitiu entre outras cousas a implantación das Bibliotecas de Aula. A avaliación positiva realizada dende entón animámonos a continuar coa súa implantación e a mellorar este xeito de organizarnos.

Sen embargo, dende o curso 2020/2021, con motivo do Protocolo COVID-19 e a normativa establecida ó respecto, a organización do centro en función da aula materia, entre outras medidas novedosas adoptadas, deixouse en suspenso ata que unha situación de normalidade permita a súa restitución.

O IES de Monterroso leva dende o ano 2009 no Plan de Mellora de Bibliotecas Escolares.

En xuño de 2010 participamos no concurso a nivel nacional “ Boas Prácticas na Biblioteca Escolar” onde acadamos un segundo premio na modalidade de Ensino Secundario.

Funciona unha “Biblioteca Familiar” que achega títulos relacionados coa educación e a aprendizaxe ás nais e pais do noso alumnado. Este curso funcionaron catro clubs de lectura, dos de rapaces e un de pais/nais, onde o profesorado, os pais/nais e xente do pobo nos mesturamos para desfrutar da lectura. Na sala do profesorado hai unha biblioteca activa onde o profesorado intercambia e presta os seus títulos preferidos.

Participamos no Plan Abalar.

O centro ten unha sección bilingüe en matemáticas na ESO.

Traballamos co programa para a prevención do acoso escolar “Titoría entre iguais” e neste curso iniciamos o programa “Educación Responsable” un programa formativo en intelixencia emocional para alumnado e profesorado que combinamos cos outros programas nos que intervimos.

No noso centro funciona un equipo de alumnado mediador que participa nos “Encontros anuais do Alumnado Mediador” organizados en Galicia dentro do programa “Vivir xuntos, convivir”.

Dentro dos “Contrato programa” organizamos diversas actuacións: o programa PROA de atención ao alumnado fora do horario escolar; os “Encontros coas familias” nos que organizamos charlas e obradoiros co fin de achegarnos ás familias e reflexionar xuntos sobre a educación dos adolescentes. facer un intercambio construír e enriquecer a comunidade educativa; distintos obradoiros de relaxación, técnicas de estudo, encontros con persoeiros galegos, etc...

As actividades propostas serán reflectidas na páxina do centro:

<http://www.edu.xunta.es/centros/iesmonterroso/>

1.2- Características do alumnado.

Este centro é o único da vila polo que todo o alumnado escolarízase nel.

Os fillos de funcionarios do centro de penitenciaría chegan de todas as rexións ata aquí. Tamén obsérvase un fluxo de emigrantes retornados procedentes do País Vasco e Cataluña. O mesmo tempo, cada ano estase a producir un incremento de inmigrantes procedentes de Portugal e Sudamérica.

Outra institución que aporta alumnado a este centro é a “Casa de Acollida” de menores que atende a menores en situación de desprotección e leva funcionando dende fai moitos anos.

Todas estas familias envían os seus nenos ao único instituto do pobo, o IES de MONTERROSO, o que contribúe á singularidade e riqueza cultural do noso alumnado.

Achéganse, tamén, ao noso centro educativo, rapaces de concellos fronteirizos, Taboada e Portomarín.

Lingua materna dominante. O alumnado escolarizado no centro é maioritariamente galego falante.

Alumnado con NEAE no curso actual.

Un dos aspectos máis salientables é a diversidade inherente as características individuais de cada alumno e alumna. Esta diversidade maniféstase nas diferentes formas de pensar e proceder máis ou menos indutivas, dedutivas, creativas, críticas...É facilmente contrastable a diferenza no dominio dos coñecementos previos que facilitan a adquisición de aprendizaxes de niveis superiores. Tamén son diversos, entre o alumnado, os contidos de estudo, os métodos de traballo e os niveis de interese e motivación, situación que se fai máis evidente co paso do tempo. Igualmente, son diferentes na capacidade de centrarse no traballo e na cantidade e calidade dos contidos de aprendizaxe.

No centro tamén se escolariza alumnado procedente de minorías étnicas e culturais.

Ademais, das características diferenzas inherentes á totalidade do noso alumnado, podemos sinalar a escolarización no centro de alumnado con Necesidades Educativas Específicas de Apoio Educativo. Dentro desta categoría no curso actual está escolarizado o seguinte alumnado:

- ✓ **Alumnado con necesidades educativas especiais, asociadas a alteracións do comportamento por presentar TDAH.**

- ✓ **Alumnado con necesidades específicas de apoio educativo derivadas de condicións persoais ou historia escolar asociadas con:**
 - **Pertenza a minorías étnicas, situación sociocultural desfavorable e atraso escolar. .**
 - **Situación sociocultural desfavorable e medidas de protección e tutela.**
 - **Situación sociocultural desfavorable grave.**
 - **Alumno con sospeitas de acoso escolar.**
 - **Problemas de saúde.**
 - **Alumna con antecedentes de longa hospitalización.**

Os problemas sociais detectados son: abandono escolar, absentismo, familias desestruturadas, alumnado de integración tardía. De xeito puntual obsérvanse casos de acoso escolar. Aparte da labor docente, consideramos moi importante a influencia que os docentes exercemos como modelo e guía, nesta etapa tan complexa que é a adolescencia, xa que isto posibilita que as perspectivas do alumnado se amplíen e enriquezan.

2- CONTRIBUCIÓN Ó DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE [INDICE](#)

Segundo o establecido na Orden ECD/65/2015, de 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato as competencias clave son aquelas que todas as persoas precisan para a súa realización e desenvolvemento persoal, así como para a cidadanía activa, a inclusión social e o emprego.

Nesa mesma orde establécense que todas as áreas ou materias do currículo deben participar no desenvolvemento das distintas competencias clave do alumnado. Estas competencias do currículo son as seguintes:

- a) Comunicación lingüística.
- b) Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.
- c) Competencia dixital.
- d) Aprender a aprender.
- e) Competencias sociais e cívicas.
- f) Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.
- g) Conciencia e expresións culturais

A materia de Valores Éticos contribuirá fundamentalmente ó desenvolvemento das competencias na Educación Secundaria Obrigatoria do seguinte xeito:

Comunicación lingüística

Para o bo desenvolvemento desta competencia, será decisivo o fomento da lectura e a análise e a reflexión sobre libros e textos relacionados cos contidos curriculares- Deste xeito, desenvolverase a comprensión lectora e a expresión oral e escrita, á vez que se adquiren coñecementos sobre os valores e as teorías éticas, a moral, a xustiza, os dereitos humanos e a vida en sociedade.

A reflexión ética require a posta en práctica da competencia comunicación lingüística, pola necesidade de rigor e claridade na exposición das propias ideas, e da capacidade para comprender os puntos de vista alleos e aprender deles. A presentación de dilemas éticos e o debate das súas posibles solucións contribúen ao desenvolvemento da competencia en comunicación lingüística, porque esixe poñer en práctica habilidades como a escoita activa, a empatía e a expresión de ideas e sentimentos, utilizando a linguaxe verbal e a non verbal e outros sistemas de representación.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.

O desenvolvemento desta competencia nesta área permítenos debullar o eixe no que xira todo o currículo básico e o carácter específico do saber ético, xa que todo problema ou situación implica unha demostración racional. Así mesmo, esta competencia ofrece a oportunidade de realizar

argumentacións propias ou baseadas en teorías éticas e filosóficas. Ademais, permite considerar e realizar xuízos morais ou aplicar estratexias de resolución de problemas.

Para a reflexión ética, ademais, é necesario coñecer e dialogar con pensadores/as que, coas súas teorías antropolóxicas, éticas e políticas, foron moldeando tanto a nosa cultura como os valores de respecto, non-violencia, liberdade, igualdade entre as persoas, solidariedade e pluralismo; valores que son o corazón da Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH).

É desde eses valores como tamén se analiza o traballo científico e tecnolóxico, polo que tamén se traballa a competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, non desde unha perspectiva substantiva, pero si desde a análise da actividade científico-tecnolóxica como actividade que debe ser acorde a valores éticos universais, tanto nos seus procedementos como nos resultados que dela se poidan obter.

Competencia dixital

Desenvolver a competencia dixital desde esta área axudaranos a manexar ferramentas que posibiliten o acceso ao coñecemento de feitos sociais, de documentos históricos, de teorías éticas e científicas, e de tratados internacionais, que poñan de relevo a contribución dos valores éticos á sociedade. Á súa vez, proporcionará ao alumnado a oportunidade de entender a relación que existe entre a tecnoloxía, os valores éticos e a sociedade, para que aprenda a facer un bo uso da tecnoloxía ao longo da súa vida.

O uso de ferramentas para a comunicación audiovisual e outros elementos de TIC utilizaranse no desenvolvemento ordinario das clases, na busca de información por parte do alumnado e na elaboración de producións escritas.

Aprender a aprender

A competencia de aprender a aprender implica ser consciente das necesidades e dos procesos de aprendizaxe, o recoñecemento de oportunidades e a habilidade de superar dificultades para poder aprender con éxito. Esta promóvese na área de Valores Éticos mediante o exercicio de procesos cognitivos como analizar, sintetizar, relacionar, comparar ou argumentar, así como favorecendo o interese por descubrir a verdade e os valores que impregnan as experiencias da súa vida cotiá.

Competencias sociais e cívicas

Poucas materias na Educación Secundaria teñen como obxectivo e fundamento contribuír a acadar competencias sociais e cívicas porque na súa propia constitución como materia así se configure. A área de Valores Éticos é, sen dúbida, a materia desde onde se traballan de forma máis directa as competencias sociais e cívicas do alumnado.

As habilidades sociais e de colaboración increméntanse cando se reflexiona sobre o fundamento ético da sociedade e se toma conciencia da importancia dos seus valores éticos e morais. Á súa vez, ofrece a posibilidade de resolver conflitos interpersoais de forma construtiva, polo que o

alumnado non só fortalece a súa identidade persoal, senón que desenvolve actitudes como a tolerancia, a asertividade, a solidariedade e o respecto á pluralidade cultural, política, relixiosa ou de calquera outra natureza.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor

Para exercer dun modo consciente, crítico e reflexivo o exercicio da liberdade e emprender accións que beneficien a sociedade, resulta necesario que os alumnos e as alumnas desenvolvan aspectos como a autonomía, o liderazgo, a creatividade ou a iniciativa persoal.

Desde esta área considéranse tarefas e situacións reais e hipotéticas que permiten o adestramento das devanditas habilidades. Isto vai posibilitar que o alumnado expoña as súas ideas, inicie accións novas, asuma responsabilidades ou xestione os recursos materiais e persoais que ten ao seu alcance.

Conciencia e expresións culturais

Esta área contribúe á competencia de conciencia e expresións culturais na medida que posibilita a adquisición de pautas persoais, interpersoais e interculturais que permiten participar de forma eficaz e construtiva en calquera sociedade democrática, respectando os valores e os dereitos socialmente recoñecidos.

Por outro lado, os Valores Éticos na Secundaria contribúe a desenvolver as competencias relativas ao pensamento crítico e a resolución de problemas desde o momento en que incide na necesidade de analizar, suscitar, argumentar e dar solucións fundamentadas aos problemas éticos, sendo precisamente este o eixe sobre o que xira todo o currículo básico e o carácter específico do saber ético.

Así mesmo, contribuírase á transmisión de valores a través de, por un lado, a reflexión individual e grupal sobre situacións pasadas e actuais, e por outro, mediante a busca de información, a elaboración e a exposición de traballos en colaboración, que esixen poñer en práctica habilidades como a escoita activa, a empatía e a expresión de ideas e sentimentos, utilizando a linguaxe verbal e a non verbal e outros sistemas de representación

Para concretar algo máis a contribución ó desenvolvemento das competencias clave, no apartado nº 5 establécense que competencia clave se traballará para cada un dos estándares de aprendizaxe. Para iso na táboa utilizaranse as seguintes abreviaturas:

CCL	Comunicación lingüística
CMCCT	Competencia matemática e competencias básicas en ciencia a tecnoloxía
CD	Competencia dixital
CAA	Competencia aprender a aprender
CSC	Competencias sociais e cívicas
CSIEE	Sentido de iniciativa e espírito emprendedor
CCEC	Conciencia e expresións culturais

3- CONCRECIÓN DOS OBXECTIVOS [INDICE](#)

No marco da , a educación secundaria obrigatoria ten por finalidade lograr que os alumnos e as alumnas adquiren os elementos básicos da cultura, nomeadamente nos seus aspectos humanístico, artístico, científico e tecnolóxico; desenvolver e consolidar neles/as hábitos de estudo e de traballo; prepararlos/as para a súa incorporación a estudos posteriores e para a súa inserción laboral, e formalos/as para o exercicio dos seus dereitos e das súas obrigas na vida como cidadáns e cidadás.

Tendo en conta iso, a materia de Valores Éticos contribuirá a desenvolver nos alumnos e nas alumnas unha serie de capacidades que lles permitan a consecución dun conxunto de obxectivos que teñen como finalidade orientar o alumnado adolescente na escolla do seu proxecto de vida persoal. A orientación de Valores Éticos permitirá que, nunha dimensión racional, se promovan virtudes intelectuais como o rigor, a coherencia, a honradez intelectual ou o apego á realidade. Na dimensión práctica se requirirá que o alumnado vaia construíndo, desde a reflexión, un código ético de valores e normas que determinarán as súas decisións para guiar a súa conduta de tal xeito que realce a súa dignidade persoal e, ao mesmo tempo, a promoción de relacións sociais marcadas polo recoñecemento das outras persoas, o respecto cara a elas, e coa finalidade de alcanzar cotas cada vez maiores de xustiza, tanto no nivel máis próximo á persoa como no nivel global.

Por todo iso e considerando os obxectivos xerais de etapa, a materia de Valores Éticos terá, para este curso, os seguintes obxectivos:

- a. Argumentar os valores e os principios éticos da DUDH como base das democracias dos séculos XX e XXI.
- b. Sinalar a importancia da participación cidadá nos aspectos políticos do Estado para asegurar unha democracia que defenda os dereitos humanos.
- c. Resaltar o deber ético e cívico dos cidadáns para asumir a democracia como unha forma de vida, sendo conscientes dos riscos aos que está sometida para poder tomar as medidas oportunas.
- d. Apreciar o valor do «Estado de dereito» e da «división de poderes» como eixes vertebradores do Estado democrático.
- e. Recoñecer e respectar os fundamentos da Constitución española de 1978, resaltando os valores nos que se asenta e os deberes e os dereitos que ten o individuo para asumir os principios de convivencia recoñecidos polo Estado español.
- f. Realizar unha lectura comprensiva dalgúns artigos da Constitución española relativos aos dereitos e aos deberes cidadáns e aos seus principios reitores.
- g. Valorar a adecuación dos dereitos e dos deberes da Constitución española á Declaración Universal dos Dereitos Humanos para asumir de forma consciente e responsable os principios de convivencia que deben rexer no Estado español.
- h. Identificar os principios fundamentais da política social e económica do Estado español, e a súa fundamentación ética.

- i. Comprender os aspectos principais da UE para valorar a súa utilidade e as cousas que se están a conseguir.
- j. Describir as consecuencias derivadas da xustificación das normas xurídicas, a través da reflexión sobre diversas teorías, para poder opinar de forma razoada sobre a base ética das leis.
- k. Adquirir unha opinión coherente sobre a fundamentación ética das leis.
- l. Coñecer como se creou a ONU e o momento histórico que impulsou a elaboración da DUDH, destacando o seu valor como fundamento ético universal da lexitimidade do dereito e dos Estados.
- m. Entender o contexto histórico e político no que se elaborou a DUDH e recoñecer tanto a súa estrutura e o seu contido como os retos actuais que supoñen a súa aplicación.
- n. Entender e valorar o contido da DUDH, facendo especial fincapé no respecto á dignidade humana como base de todos os dereitos humanos.
- o. Valorar as características dos «dereitos humanos», considerando o seu desenvolvemento histórico como unha conquista da humanidade.
- p. Analizar os problemas aos que se enfrenta a aplicación da DUDH na actualidade, resaltando as iniciativas que realizan institucións e ONG para defender os dereitos humanos dos que non teñen a oportunidade de exercelos.
- q. Coñecer o panorama actual respecto ao exercicio dos dereitos da muller e da infancia en gran parte do mundo, coñecendo as causas da situación e tomando conciencia delas, co fin de promover a súa solución.
- r. Utilizar os valores éticos da DUDH como criterio para establecer límites éticos e xurídicos á actividade científica e tecnolóxica, evitando así unha aplicación indebida e facilitando a resolución dos dilemas morais que adoitan presentarse nos campos da medicina e da biotecnoloxía.
- s. Tomar conciencia da falta de neutralidade de certas investigacións científicas actuais, cuxos obxectivos non respectan un código ético fundamentado na DUDH, en prol dun falso progreso e prexudicando as persoas ou o ambiente.
- t. Identificar pautas e investigacións científicas que non respectan o código ético fundamentado na DUDH.
- u. Coñecer que é a tecnociencia e avaliar o seu impacto negativo no ambiente.
- v. Entender os problemas que a dependencia da tecnoloxía lle provoca ao ser humano.

4. 1. SECUENCIACIÓN E TEMPORALIZACIÓN DOS CONTIDOS [INDICE](#)

1º ESO

Avaliación	UNIDADES DIDÁCTICAS			Referencia Libro texto	Temporalización		Probas avaliación	
	Tema / U.D.	Obxectivos	Bloque e Contido		Mes	Sesións		
1ª Avaliación	1	B1	BLOQUE 1: A DIGNIDADE DA PERSOA		Setembro	1		
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. O concepto problemático de persoa. Significado etimolóxico. ▪ B1.2. Características da persoa: independencia, racionalidade e liberdade. ▪ B1.3. Dignidade da persoa: a persoa como ser moral. 					
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. Adolescencia: crise de identidade, formación de grupos e influencia do grupo no/na adolescente. ▪ B1.5. Desenvolvemento da autonomía persoal na adolescencia. Control da conduta e escolla de valores éticos. 					
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ f ▪ g ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.6. Personalidade: factores xenéticos, sociais, culturais e do contorno ambiental que inflúen na súa construción. Capacidade de autodeterminación no ser humano. 					
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.7. A razón e a liberdade na estruturación da personalidade e na escolla dos valores éticos que a conformarán. 		Outubro	1		
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.8. A intelixencia emocional e o seu papel no desenvolvemento moral da persoa. ▪ B1.9. Emocións, sentimentos e vida moral. ▪ B1.10. Valores éticos e capacidade de autocontrol emocional. 		Novembro	2		
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ d ▪ g ▪ h ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.11. Habilidades emocionais segundo Goleman. ▪ B1.12. Habilidades emocionais e virtudes éticas. ▪ B1.13. Introspección: autoconñecemento, autocontrol e autonomía. 		Novembro	2		
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ g ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.14. Construción da identidade propia consonte valores éticos. ▪ B1.15. Persoa como proxecto vital. 		Decembro	1		
		B2	BLOQUE 2: A COMPRESIÓN, O RESPECTO E A IGUALDADE NAS RELACIÓNS INTERPERSOAIS					

	3	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. A natureza social do ser humano. ▪ B2.2. Relación dialéctica entre individuo e sociedade. ▪ B2.3. Os valores éticos como guías das relación interpersoais na sociedade. 		Decembro	2	
--	---	--	---	--	----------	---	--

Avaliación	UNIDADES DIDÁCTICAS			Referencia Libro texto	Temporalización		Probas avaliación	
	Tema / U.D.	Obxectivos			Mes	Sesións		
2ª Avaliación	4	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Proceso de socialización: interiorización de valores e normas morais. ▪ B2.5. Valores inculcados polos axentes sociais na configuración da personalidade. ▪ B2.6. Necesidade da crítica racional para alcanzar valores éticos universais, exemplificados na DUDH e baseados na dignidade humana. 		Xaneiro	2		
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.7. Diferenza entre a vida privada (regulada pola ética) e a vida pública (regulada polo dereito). Límites da liberdade nos dous ámbitos. 		Xaneiro	1		
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ d ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.8. Habilidades emocionais de Goleman e valores éticos que atinxen ás relación humanas. 		Febreiro	2		
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ d ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.9. Asertividade fronte a agresividade e a inhibición. ▪ B2.10. Asertividade e respecto á dignidade das outras persoas. ▪ B2.11. Asertividade e outras habilidades sociais. 		Febreiro	2		
	5	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ d ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.12. Valores e virtudes éticas nas relación interpersoais. ▪ B2.13. Deber moral e cívico do auxilio. 		Marzo	1		
		B3	BLOQUE 3: A REFLEXIÓN ÉTICA					
	6	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Diferenzas entre ética e moral. Importancia da reflexión ética. 		Marzo	2		
	7	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ f ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Conduta instintiva animal e o comportamento racional, libre e moral do ser humano. 		Marzo	2		

Avaliación	UNIDADES DIDÁCTICAS			Referencia Libro texto	Temporalización		Probas avaliación	
	Tema / Unidade	Objetivos			Mes	Sesións		
3ª Avaliación	8	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ d ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Liberdade e concepto de persoa. ▪ B3.4. Influencia na liberdade da intelixencia e da vontade. ▪ B3.5. Factores biolóxicos, psicolóxicos, sociais, culturais e ambientais, que inflúen no desenvolvemento da intelixencia e a vontade, nomeadamente o papel da educación. 		Abril	1		
	9	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ d ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. Valores. O seu papel na vida individual e colectiva. ▪ B3.7. Clases de valores. ▪ B3.8. Xerarquías de valores. 		Abril	1		
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.9. Carácter distintivo dos valores éticos. 		Abril	1		
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.10. Valores e normas éticas, e os seus efectos beneficiosos para a persoa e para a comunidade. 		Maio	1		
		B5	BLOQUE 5: OS VALORES ÉTICOS, O DEREITO, A DECLARACIÓN UNIVERSAL DOS DEREITOS HUMANOS (DUDH) E OUTROS TRATADOS INTERNACIONAIS SOBRE DEREITOS HUMANOS					
	10	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Preámbulo da DUDH: a dignidade das persoas como fundamento dos seus dereitos universais, inalienables e innatos. 		Maio	1		
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.2. Dereitos da muller: patróns económicos e socioculturais que fomentaron a violencia e desigualdade de xénero. ▪ B5.3. Dereitos da infancia. 		Maio / Xuño	2		
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ e ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.4. Organizacións que traballan polos dereitos humanos: institucións internacionais e ONG. 		Xuño	1		

2º ESO

Avaliación	UNIDADES DIDÁCTICAS			Referencia Libro texto	Temporalización		Probas avaliación
	Tema / U.D.	Obxectivos	Bloque e Contido		Mes	Sesións	
1ª Avaliación		B1	BLOQUE 1: A DIGNIDADE DA PERSOA				
	1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Conceptos de persoa achegados pola filosofía. 		Setembro	1	
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Visión kantiana: a persoa como suxeito autónomo e como un fin en si mesma. 		Outubro	4	
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Noción aristotélica da virtude: relación cos actos, os hábitos e o carácter. Virtudes éticas. 		Novembro	4	
		B2	BLOQUE 2: A COMPRESIÓN, O RESPECTO E A IGUALDADE NAS RELACIÓNS INTERPERSOAIS				
2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Diferenzas entre ética e dereito. ▪ B2.2. Posibles conflitos entre os valores que regulan a vida privada e os que regulan a vida pública. 		Nov-Decem	4		

Avaliación	UNIDADES DIDÁCTICAS			Referencia Libro texto	Temporalización		Probas avaliación
	Tema / U.D.	Obxectivos			Mes	Sesións	
		B3	BLOQUE 3: A REFLEXIÓN ÉTICA				
2ª Avaliación	3	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Diferenza entre ética e moral. ▪ B3.2. Reflexión ética como guía racional de conduta. 		Xaneiro	1	
	4	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ d ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Estrutura moral da persoa. ▪ B3.4. Etapas do desenvolvemento moral en Piaget e Kohlberg. Paso da heteronomía á autonomía moral. 		Xaneiro	1	

5	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. A liberdade como raíz da estrutura moral da persoa. 		Xaneiro	1		
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. Características distintivas dos valores éticos. ▪ B3.7. Valores éticos e dignidade humana. 		Xaneiro	1		
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.8. Normas. Especificidade das normas éticas. ▪ B3.9. Relativismo moral dos sofistas. ▪ B3.10. Intelectualismo moral en Sócrates e Platón. ▪ B3.11. Relativismo moral fronte a obxectivismo moral. 		Febreiro	1		
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.12. Clasificación das teorías éticas: éticas de fins e éticas procedementais. ▪ B3.13. A ética de Epicuro como ética de fins. 		Febreiro	1		
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.14. O eudemonismo aristotélico como ética de fins. ▪ B3.15. O ben supremo da persoa en Aristóteles e as tres tendencias da alma. 		Febreiro	1		
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.16. O utilitarismo como ética de fins: principio de utilidade; concepto de pracer; compatibilidade do egoísmo individual co altruísmo universal; localización do valor moral nas consecuencias da acción. 		Marzo	1		
	B4		BLOQUE 4: A XUSTIZA E A POLÍTICA				
	6	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Relación entre ética, política e xustiza no pensamento aristotélico. ▪ B4.2. Semellanzas, diferenzas e relacións entre valores éticos e valores cívicos. 		Marzo	2	
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. A política de Aristóteles. ▪ B4.4. Concepto aristotélico de xustiza e a súa relación co ben común e a felicidade. 		Marzo	1	

Avaliación	UNIDADES DIDÁCTICAS			Referencia Libro texto	Temporalización		Probas avaliación	
	Tema / U.D.	Obxectivos			Mes	Sesións		
		B5	BLOQUE 5: OS VALORES ÉTICOS, O DEREITO, A DECLARACIÓN UNIVERSAL DOS DEREITOS HUMANOS (DUDH) E OUTROS TRATADOS INTERNACIONAIS SOBRE DEREITOS HUMANOS					
3ª Avaliación	7	<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Relacións entre ética e dereito. 		Abril- Maio	3		
		B6	BLOQUE 6: OS VALORES ÉTICO E A SÚA RELACIÓN COA CIENCIA E A TECNOLOXÍA					
	8	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ d ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.1. Dimensión moral da ciencia e da tecnoloxía polo seu impacto en todos os ámbitos da vida humana. ▪ B6.2. Valores recollidos na DUDH como criterio para fixar límites á investigación científico-tecnolóxica. 		Maio	3		
	9	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ g ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.3. Problemas da tecnodependencia. 		Maio	2		
	10	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ d ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.4. Dilemas morais que presentan os avances en medicina e biotecnoloxía. 		Xuño	3		

3º ESO

Avaliación	UNIDADES DIDÁCTICAS			Referencia Libro texto	Temporalización		Probas avaliación
	Tema / U.D.	Obxectivos	Bloque e Contido		Mes	Sesións	
1ª Avaliación		B4	BLOQUE 4: A XUSTIZA E A POLÍTICA				
	1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. A democracia como forma de goberno na que se plasman os principios éticos da DUDH. ▪ B4.2. O Estado de dereito. ▪ B4.3. Léxico da unidade: democracia, cidadán/cidadá, soberanía, autonomía persoal, igualdade, xustiza, representatividade, etc. ▪ B4.4. División de poderes. A proposta de Montesquieu e a súa función de control do Estado por parte da cidadanía. 		Setembro	2	
	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5. Deber moral da participación cidadá no exercicio da democracia. ▪ B4.6. Riscos de democracias que violen os dereitos humanos. 		Outubro	1	
	3	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.7. A Constitución española: valores éticos nos que se fundamenta e conceptos preliminares que establece. 		Outubro	2	
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.8. Dereitos e liberdades públicas fundamentais na Constitución española. 		Out-Nove	2	
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.9. Adecuación da Constitución española aos principios éticos da DUDH. ▪ B4.10. Deberes cidadáns na Constitución española. ▪ B4.11. Responsabilidade fiscal e principios reitores da política social e económica na Constitución española. 		Novembro	2	
	4	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ g ▪ h ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.12. Estatuto de Autonomía de Galicia: título preliminar; título primeiro, capítulos I e II. 		Novembro	2	
5	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.13. Desenvolvemento histórico da Unión Europea (UE): obxectivos e valores éticos en que se fundamenta, de acordo coa DUDH. ▪ B4.14. Logros alcanzados pola UE en beneficio dos seus cidadáns e das súas cidadás. 		Decembro	2		

Avaliación	UNIDADES DIDÁCTICAS			Referencia Libro texto	Temporalización		Probas avaliación	
	Tema / U.D.	Obxectivos			Mes	Sesións		
2ª Avaliación		B5	BLOQUE 5: OS VALORES ÉTICOS, O DEREITO, A DECLARACIÓN UNIVERSAL DOS DEREITOS HUMANOS (DUDH) E OUTROS TRATADOS INTERNACIONAIS SOBRE DEREITOS HUMANOS					
	6	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Relación entre ética e dereito. ▪ B5.2. Relación entre legalidade e lexitimidade. 		Xaneiro	4		
	7	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. Xustificación das normas xurídicas. ▪ B5.4. Convencionalismo dos sofistas ▪ B5.5. Iusnaturalismo. Iusnaturalismo de Locke.. 		Febreiro-Marzo	5		
	8	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.7. Elaboración da DUDH e creación da ONU. Circunstancias históricas, obxectivos de ambos os acontecementos e papel da DUDH como código ético de conduta dos estados. 		Marzo-Abril	3		

3ª Avaliación		B6	BLOQUE 6: OS VALORES ÉTICOS E A SÚA RELACIÓN COA CIENCIA E A TECNOLOXÍA					
	9	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.8. Estrutura da DUDH: os seus artigos e os tipos de dereito. 		Abril-Maio	2		
	10	<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.9. Xeracións de dereitos e feitos históricos que influíron no seu desenvolvemento. 		Maio	2		
	11	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.10. Problemas aos que se enfrenta o exercicio dos dereitos civís e políticos da DUDH. 		Maio	3		
			B6	BLOQUE 6: OS VALORES ÉTICOS E A SÚA RELACIÓN COA CIENCIA E A TECNOLOXÍA				
	12	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ d ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.1. Necesidade de criterios éticos na investigación científica. Progreso científico-técnico e valores éticos. 		Xuño	4		

4º ESO

Avaliación	UNIDADES DIDÁCTICAS			Referencia Libro texto	Temporalización		Probas avaliación
	Tema / U.D.	Obxectivos	Bloque e Contido		Mes	Sesións	
1ª Avaliación		B1	BLOQUE 1: A DIGNIDADE DA PERSOA				
	1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. A dignidade do ser humano como valor básico no que se asenta a DUDH. ▪ B1.2. Atributos esenciais do ser humano na DUDH: razón, conciencia e liberdade. ▪ B1.3. Léxico do bloque: dignidade da persoa, fraternidade, liberdade humana, trato digno, xuízo xusto, trato inhumano ou degradante, detención arbitraria, presunción de inocencia, discriminación, violación de dereitos, etc. 		Setembro-Outubro	4	
		B2	BLOQUE 2: A COMPRESIÓN, O RESPECTO E A IGUALDADE NAS RELACIÓNS INTERPERSOAIS				
	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Dereitos e liberdades dos individuos establecidos na DUDH que o Estado debe respectar. 		Outubro-Novembr	4	
	3	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Fenómeno da socialización global. ▪ B2.3. Perigos da socialización global á marxe dos valores éticos universais. ▪ B2.4. Medios de comunicación de masas e socialización global. Conflito entre liberdade de expresión outros dereitos. 		Nov-Decem	3	

Avaliación	UNIDADES DIDÁCTICAS			Referencia Libro texto	Temporalización		Probas avaliación
	Tema / U.D.	Obxectivos			Mes	Sesións	
		B3	BLOQUE 3: A REFLEXIÓN ÉTICA				
2ª Avaliación	4	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ f ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Importancia e valor da reflexión ética como defensa dos DDHH. ▪ B3.2. Novos campos da ética aplicada: profesional, bioética, ambiente, economía, empresa, ciencia e tecnoloxía, etc. 		Xaneiro	3	
	5	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ g ▪ h ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Proxecto de vida persoal: límites e oportunidades que ofrecen as circunstancias persoais, e valores éticos que serven como guía. 		Febreiro	3	

	6	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ d ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Éticas formais e éticas materiais. ▪ B3.5. Ética kantiana: carácter formal. Autonomía da persoa como valor ético fundamental. 		Marzo	3		
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. Ética do discurso, de Apel e Habermas, como ética formal. Relación coa ética de Kant. 		Marzo-Abril	2		
		B4	BLOQUE 4: A XUSTIZA E A POLÍTICA					
	7	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Relación entre ética, política e xustiza no pensamento aristotélico. ▪ B4.2. Semellanzas, diferenzas e relacións entre valores éticos e valores cívicos. 		Marzo	2		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ g ▪ h ▪ l 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. A política de Aristóteles. ▪ B4.4. Concepto aristotélico de xustiza e a súa relación co ben común e a felicidade. 		Marzo	1			

Avaliación	UNIDADES DIDÁCTICAS			Referencia Libro texto	Temporalización		Probas avaliación	
	Tema / U.D.	Obxectivos			Mes	Sesións		
		B5	BLOQUE 5: OS VALORES ÉTICOS, O DEREITO, A DECLARACIÓN UNIVERSAL DOS DEREITOS HUMANOS (DUDH)					
3ª Avaliación	8	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Dereito e leis: finalidade, características e xustificación ética. ▪ B5.2. Conflictos entre principios éticos individuais e principios normativos sociais. 		Abril	2		
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. Teoría da xustiza de Rawls: posición orixinal e veo de ignorancia; criterio de imparcialidade; función dos dous principios de xustiza. 		Abril- Maio	2		
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.4. Os DDHH como ideais irrenunciáveis. ▪ B5.5. Deficiencias na aplicación dos DDHH referidos ao económico e ao social. ▪ B5.6. Organizacións que traballan pola defensa dos DDHH. 		Maio	1		

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.4. Os DDHH como ideais irrenunciáveis. ▪ B5.5. Deficiencias na aplicación dos DDHH referidos ao económico e ao social. ▪ B5.6. Organizacións que traballan pola defensa dos DDHH. 		Maio	1	
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.10. As Forzas Armadas na Constitución española. ▪ B5.11. Misións das Forzas Armadas. ▪ B5.12. Conflitos armados: importancia das organizacións internacionais na súa prevención e na súa solución. 		Maio	1	
	B6	BLOQUE 6: OS VALORES ÉTICO E A SÚA RELACIÓN COA CIENCIA E A TECNOLOXÍA				
9	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e ▪ f ▪ h ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.1. Validez ética dos proxectos científicos e tecnolóxicos. 		Xuño	2	
10	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ f ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.2. Códigos deontolóxicos dos axentes sociais. 		Xuño	1	

4.2. GRAO DE CONSECUCIÓN DA MATERIA E PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN [INDICE](#)

1º ESO

1ª AVALIACIÓN				Grao mínimo consec.	* Peso Cualific.	Instrumentos						Temas Transversais								
Tema/UD	Identif. contido	Identif. criterios	Compet. clave			Estándares de aprendizaxe	Comp Escrit	Comentario	Act Conc	Act. Sintese	Act Razom	Exp: Oral	Obs	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV
BLOQUE 1. A DIGNIDADE DA PERSOA																				
1	<ul style="list-style-type: none"> B1.1. B1.2. B1.3. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.1. Construír un concepto de persoa, consciente de que esta é indefinible, valorando a dignidade que posúe polo feito de ser libre. 	CCL	<ul style="list-style-type: none"> VEB1.1.1. Sinala as dificultades para definir o concepto de persoa, analizando o seu significado etimolóxico. 	60%	5%	X					X	X		X					
			CCL	<ul style="list-style-type: none"> VEB1.1.2. Describe as características principais da persoa: substancia independente, racional e libre. 	80%	10%		X	X				X		X					
			CSC	<ul style="list-style-type: none"> VEB1.1.3. Explica e valora a dignidade da persoa que, como ente autónomo, se converte nun "ser moral". 	30%	2%			X				X	X						
	<ul style="list-style-type: none"> B1.4. B1.5. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.2. Comprender a crise da identidade persoal que xorde na adolescencia e as súas causas, e describir as características dos grupos que forman e a influencia que exercen sobre os seus membros, coa finalidade de tomar conciencia da necesidade que ten, para seguir medrando moralmente e pasar á vida adulta, do desenvolvemento da súa autonomía persoal e do control da súa conduta. 	CAA	<ul style="list-style-type: none"> VEB1.2.1. Coñece información, de fontes diversas, arredor dos grupos de adolescentes, as súas características e a influencia que exercen sobre os seus membros na determinación da súa conduta, e realiza un resumo coa información obtida. 	30%	2%				X		X							X	
			CSIEE	<ul style="list-style-type: none"> VEB1.2.2. Elabora conclusións sobre a importancia que ten para o/a adolescente desenvolver a autonomía persoal e ter o control da súa propia conduta conforme aos valores éticos libremente elixidos. 	30%	1%					X		X		X					
	<ul style="list-style-type: none"> B1.6. B1.7. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.3. Describir en que consiste a personalidade e valorar a importancia de enriquecela con valores e virtudes éticas, mediante o esforzo e a vontade persoal. 	CSC	<ul style="list-style-type: none"> VEB1.3.1. Identifica en que consiste a personalidade e os factores xenéticos, sociais, culturais e do contorno que inflúen na súa construción, e aprecia a capacidade de autodeterminación no ser humano. 	80%	10%	X		X			X	X		X	X				
			CSIEE	<ul style="list-style-type: none"> VEB1.3.2. Identifica en que consiste a personalidade e os factores xenéticos, sociais, culturais e do contorno que inflúen na súa construción, e aprecia a capacidade de autodeterminación no ser humano. 	80%	10%	X		X			X	X		X	X				
<ul style="list-style-type: none"> B1.7. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.4. Xustificar a importancia que ten o uso da razón e a liberdade no ser humano para determinar "como quere ser", elixindo os valores éticos que desexa incorporar á súa personalidade. 	CSC	<ul style="list-style-type: none"> VEB1.4.1. Describe e estima o papel relevante da razón e a liberdade para configurar cos seus propios actos a estrutura da súa personalidade. 	20%	2%						X	X	X	X						
		CSIEE	<ul style="list-style-type: none"> VEB1.4.2. Realiza unha lista dos valores éticos que estima como desexables para integralos na súa personalidade, e explica as razóns da súa elección. 	100%	2%	X			X			X	X	X						
2	<ul style="list-style-type: none"> B1.8. B1.9. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.5. Analizar en que consiste a intelixencia emocional e valorar a súa importancia no 	CCL	<ul style="list-style-type: none"> VEB1.5.1. Define a intelixencia emocional e as súas características, valorando a súa importancia na construción moral do ente humano. 	70%	5%		X			X		X		X					

3	▪ B1.10.	desenvolvemento moral do ser humano.	▪ CCL	▪ VEB1.5.2. Explica en que consisten as emocións e os sentimentos, e como se relacionan coa vida moral.	70%	2%			X		X		X	X						
			▪ CAA ▪ CSC ▪ CSIEE	▪ VEB1.5.3. Atopa, disertando en grupo, a relación entre algunhas virtudes e valores éticos e o desenvolvemento das capacidades de autocontrol emocional e automotivación, tales como a sinceridade, o respecto, a prudencia, a temperanza, a xustiza e a perseveranza, entre outras	20%	2%					X	X	X						X	
	▪ B1.11. ▪ B1.12. ▪ B1.13.	▪ B1.6. Estimar a importancia do desenvolvemento da intelixencia emocional e a súa influencia na construción da personalidade e o seu carácter moral, con capacidade de empregar a introspección para recoñecer emocións e sentimentos no seu interior, para mellorar as súas habilidades emocionais.	▪ CAA	▪ VEB1.6.1. Comprende en que consisten as habilidades emocionais que, segundo Goleman, debe desenvolver o ser humano, e elabora un esquema explicativo arredor do tema, en colaboración en grupo.	30%	5%	X		X				X	X	X					
			▪ CSC	▪ VEB1.6.2. Relaciona o desenvolvemento das habilidades emocionais coa adquisición das virtudes éticas, tales como a perseveranza, a prudencia, a autonomía persoal, a temperanza, a fortaleza da vontade, a honestidade cun mesmo, o respecto á xustiza e a fidelidade aos propios principios éticos, entre outras.	30%	5%					X								X	
			▪ CAA ▪ CSIEE	▪ VEB1.6.3. Emprega a introspección como medio para recoñecer as propias emocións, os sentimentos e os estados de ánimo, coa finalidade de ter un maior control deles e ser capaz de automotivarse, converténdose no dono da propia conduta.	10%	5%							X	X	X					
	▪ B1.14. ▪ B1.15.	▪ B1.7. Comprender e apreciar a capacidade do ser humano, para influir de maneira consciente e voluntaria na construción da súa propia identidade, consonte os valores éticos, e así mellorar a súa autoestima.	▪ CSIEE	▪ VEB1.7.1. Toma conciencia e aprecia a capacidade que posúe para modelar a propia identidade e facer de si mesmo/a unha persoa xusta, sincera, tolerante, amable, xenerosa, respectuosa, solidaria, honesta, libre, etc., nunha palabra, digna de ser apreciada por si mesmo/a.	100%	10%	X				X								X	X
			▪ CSIEE	▪ VEB1.7.2. Deseña un proxecto de vida persoal conforme o modelo de persoa que quere ser e os valores éticos que desexa adquirir, facendo que a súa propia vida teña un sentido.	100%	5%		X			X		X						X	
	BLOQUE 2. A COMPRESIÓN, O RESPECTO E A IGUALDADE NAS RELACIÓNS INTERPERSOAIS																			
		▪ B2.1. ▪ B2.2.. ▪ B2.3.	▪ B2.1. Coñecer os fundamentos da natureza social do ser humano e a relación dialéctica que se establece entre este e a sociedade, estimando a importancia dunha vida social dirixida polos valores éticos.	▪ CSC	▪ VEB2.1.1. Explica por que o ser humano é social por natureza e valora as consecuencias que ten este feito na súa vida persoal e moral.	70%	20%	X				X			X	X				
				▪ CCL ▪ CSC	▪ VEB2.1.2. Discirne e expresa, en pequenos grupos, sobre a influencia mutua que se establece entre o individuo e a sociedade.	100%	2%		X					X	X	X				
			▪ CD ▪ CSIEE	▪ VEB2.1.3. Achega razóns que fundamenten a necesidade de establecer uns valores éticos que	70%	5%			X	X	X	X						X		

				guíen as relacións interpersoais e utiliza a iniciativa persoal para elaborar, mediante soportes informáticos, unha presentación gráfica das súas conclusións sobre este tema.															
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2ª AVALIACIÓN				Grao mínimo consec.	* Peso Cualific.	Instrumentos							Temas Transversais							
Tema/UD	Identif. contido	Identif. criterios	Compet. clave			Estándares de aprendizaxe	Comp Escrit	Comentario	Act Conc	Act. Sintese	Act Razom	Exp: Oral	Obs	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV
4	<ul style="list-style-type: none"> B2.4. B2.5. B2.6. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.2. Describir e valorar a importancia da influencia do contorno social e cultural no desenvolvemento moral da persoa, a través da análise do papel que desempeñan os axentes sociais. 	CCL	<ul style="list-style-type: none"> VEB2.2.1. Describe o proceso de socialización e valora a súa importancia na interiorización individual dos valores e as normas morais que rexen a conduta da sociedade en que vive. 	80%	15%	X		X		X		X							
			<ul style="list-style-type: none"> CAA CD CSC 	<ul style="list-style-type: none"> VEB2.2.2. Exemplifica, en colaboración en grupo, a influencia que teñen na configuración da personalidade os valores morais inculcados polos axentes sociais, entre eles a familia, a escola, os amigos e os medios de comunicación masiva, elaborando un esquema e conclusións, utilizando soportes informáticos. 	70%	2%					X	X	X			X				
			CSC	<ul style="list-style-type: none"> VEB2.2.3. Xustifica e aprecia a necesidade da crítica racional, como medio indispensable para adecuar aos valores éticos universais establecidos na DUDH os costumes, as normas, os valores, etc., do seu medio, rexeitando todo o que atente contra a dignidade do humano e os seus dereitos fundamentais. 	20%	10%		X			X		X	X						
	B2.7.	<ul style="list-style-type: none"> B2.3. Distinguir na persoa os ámbitos da vida privada e da vida pública, a primeira regulada pola ética e a segunda polo dereito, coa finalidade de identificar os límites da liberdade persoal e social. 	CCL	<ul style="list-style-type: none"> VEB2.3.1. Define os ámbitos da vida privada e a pública, así como o límite da liberdade humana, en ambos os casos. 	100%	10%		X	X		X				X			X		
	B2.8.	<ul style="list-style-type: none"> B2.4. Relacionar e valorar a importancia das habilidades da intelixencia emocional sinaladas por Goleman, en relación coa vida interpersoal, e establecer o seu vínculo cos valores éticos que enriquecen as relacións humanas. 	CAA	<ul style="list-style-type: none"> VEB2.4.1. Comprende a importancia que para Goleman ten a capacidade de recoñecer as emocións alleas e a de controlar as relacións interpersoais, e elabora un resumo esquemático sobre o tema. 	30%	5%		X					X		X					
<ul style="list-style-type: none"> B2.9. B2.10. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.5. Utilizar a conduta asertiva e as habilidades sociais, coa finalidade de incorporar á súa 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSIEE 	<ul style="list-style-type: none"> VEB2.5.1. Explica en que consiste a conduta asertiva, facendo unha comparación co comportamento agresivo ou inhibido, e adopta 	30%	5%						X	X		X						

	▪ B2.11.	personalidade algúns valores e virtudes éticas necesarias no desenvolvemento dunha vida social máis xusta e enriquecedora.		como principio moral fundamental, nas relacións interpersoais, o respecto á dignidade das persoas.																	
			▪ CSC	▪ VEB2.5.2. Aмосa, nas relacións interpersoais, unha actitude de respecto cara ao dereito que todos os seres humano teñen a sentir, pensar e actuar de forma diferente, a equivocarse, a gozar do tempo de descanso, a ter unha vida privada, a tomar as súas propias decisións, etc., e nomeadamente a ser valorado de forma especial polo simple feito de ser persoa, sen discriminar nin menosprezar a ninguén, etc.	70%	5%					X			X		X	X	X			
			▪ CAA ▪ CCL	▪ VEB2.5.3. Emprega, en diálogos curtos reais ou inventados, habilidades sociais como a empatía, a escoita activa, a interrogación asertiva, etc., coa finalidade de que aprenda a utilizalos de forma natural na súa relación coas demais persoas.	70%	10%							X		X	X	X		X		
			▪ CAA ▪ CCL ▪ CSIEE	▪ VEB2.5.4. Exercita algunhas técnicas de comunicación interpersoal, mediante a realización de diálogos orais, tales como a forma axeitada de dicir non, o disco raiado, o banco de néboa, etc., co obxecto de dominalas e poder utilízalas no momento adecuado.	30%	5%							X	X		X	X				
5	▪ B2.12. ▪ B2.13.	▪ B2.6. Xustificar a importancia dos valores e das virtudes éticas para conseguir unhas relacións interpersoais xustas, respectuosas e satisfactorias.	▪ CSC	▪ VEB2.6.1. Identifica a adquisición das virtudes éticas como unha condición necesaria para lograr unhas boas relacións interpersoais, entre elas a prudencia, a lealdade, a sinceridade, a xenerosidade, etc.	30%	2%										X					
			▪ CSC	▪ VEB2.6.2. Elabora unha lista con algúns valores éticos que deben estar presentes nas relacións entre o individuo e a sociedade, tales como responsabilidade, compromiso, tolerancia, pacifismo, lealdade, solidariedade, prudencia, respecto mutuo, xustiza, etc.	100%	2%	X				X			X							X
			▪ CSC	▪ VEB2.6.3. Destaca o deber moral e cívico que todas as persoas teñen de prestar auxilio e socorro a outras cuxa vida, liberdade e seguridade estean en perigo de xeito inminente, colaborando na medida das súas posibilidades a prestar primeiros auxilios, en casos de emerxencia.	70%	2%									X		X		X		
BLOQUE 3. A REFLEXIÓN ÉTICA																					
6	▪ B3.1.	▪ B3.1. Distinguir entre ética e moral, sinalando as semellanzas e as diferenzas entre elas e estimando a importancia da reflexión ética como un saber práctico necesario para guiar de	▪ CSC	▪ VEB3.1.1. Recoñece as diferenzas entre a ética e a moral.	100%	20%	X									X	X	X			
			▪ CSC	▪ VEB3.1.2. Achega razóns que xustifiquen a importancia da reflexión ética.	70%	2%								X			X				

		forma racional a conduta do ser humano á súa plena realización.																		
7	▪ B3.2.	▪ B3.2. Destacar o significado e a importancia da natureza moral do ser humano, tomando conciencia da necesidade que ten de normas éticas.	▪ CMCCT ▪ CSC	▪ VEB3.2.1. Distingue entre a conduta instintiva do animal e o comportamento racional e libre do ser humano, destacando a magnitude das súas diferenzas e apreciando as consecuencias que estas teñen na vida das persoas.	100%	10%	X					X					X	X		

3ª AVALIACIÓN					Grao mínimo consec.	* Peso Cualific.	Instrumentos						Temas Transversais						
Tema/UD	Identif. contido	Identif. criterios	Compet. clave	Estándares de aprendizaxe			Comp Escrit	Comentario	Act Conc	Act. Sintese	Act Razom	Exp: Oral	Obs	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC
8	▪ B3.3. ▪ B3.4. ▪ B3.5.	▪ B3.3. Recoñecer que a liberdade constitúe a raíz da estrutura moral na persoa e apreciar o papel que a intelixencia e a vontade teñen como factores que incrementan a capacidade de autodeterminación.	▪ CCL ▪ CAA	▪ VEB3.3.1. Describe a relación entre a liberdade e o concepto de persoa. ▪ VEB3.3.2. Analiza e valora a influencia que teñen na liberdade persoal a intelixencia, que nos permite coñecer posibles opcións para elixir, e a vontade, que nos dá a fortaleza suficiente para facer o que temos decidido facer.	100%	10%	X			X		X							
			▪ CCL ▪ CD ▪ CMCCT	▪ VEB3.3.3. Analiza algúns factores biolóxicos, psicolóxicos, sociais, culturais e ambientais, que inflúen no desenvolvemento da intelixencia e a vontade, nomeadamente o papel da educación, e expón as súas conclusións de forma clara, mediante unha presentación realizada con soportes informáticos e audiovisuais.	30%	2%				X				X					
					▪ VEB3.3.3. Analiza algúns factores biolóxicos, psicolóxicos, sociais, culturais e ambientais, que inflúen no desenvolvemento da intelixencia e a vontade, nomeadamente o papel da educación, e expón as súas conclusións de forma clara, mediante unha presentación realizada con soportes informáticos e audiovisuais.	70%	20%	X			X	X	X		X				
9	▪ B3.6. ▪ B3.7. ▪ B3.8.	▪ B3.4. Xustificar e apreciar o papel dos valores na vida persoal e social, resaltando as súas características, a súa clasificación e a súa xerarquía, coa finalidade de comprender a súa natureza e a súa importancia.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC	▪ VEB3.4.1. Explica o que son os valores e as súas principais características, e aprecia a súa importancia na vida individual e colectiva das persoas. ▪ VEB3.4.2. Procura e selecciona información sobre a existencia de clases de valores: relixiosos, afectivos, intelectuais, vitais, etc.	30%	2%			X				X						X
			▪ CD ▪ CSC	▪ VEB3.4.3. Realiza, en traballo en grupo, unha xerarquía de valores, explicando a súa fundamentación racional, mediante unha exposición usando medios informáticos ou audiovisuais.	20%	2%	X			X	X								
					70%	5%	X					X		X		X			
	▪ B3.9.	▪ B3.5. Resaltar a importancia dos valores éticos, as súas especificacións e a súa influencia na vida persoal e social do ser humano, destacando a	▪ CSC	▪ VEB3.5.1. Explica a diferenza entre os valores éticos e o resto dos valores, e valora a importancia para a persoa dos valores éticos.	70%	2%			X	X	X		X	X					

		necesidade de ser recoñecidos e respectados por todos.																	
	▪ B3.10.	▪ B3.6. Tomar conciencia da importancia dos valores e das normas éticas, como guía da conduta individual e social, asumindo a responsabilidade de difundilos e promovelos polos beneficios que proporcionan á persoa e á comunidade.	▪ CSC	▪ VEB3.6.1. Destaca algunhas das consecuencias negativas que, a nivel individual e comunitario, ten a ausencia de valores e normas éticas, tales como o egoísmo, a corrupción, a mentira, o abuso de poder, a intolerancia, a insolidariedade, a violación dos dereitos humanos, etc.	70%	5%					X		X	X					
			▪ CAA ▪ CSC ▪ CSIEE	▪ VEB3.6.2. Empeñe, utilizando a iniciativa persoal e a colaboración en grupo, a organización e o desenvolvemento dunha campaña no seu medio, co fin de promover o recoñecemento dos valores éticos como elementos fundamentais do pleno desenvolvemento persoal e social.	70%	4%	X					X	X		X				
BLOQUE 5. OS VALORES ÉTICOS, O DEREITO, A DECLARACIÓN UNIVERSAL DOS DEREITOS HUMANOS (DUDH) E OUTROS TRATADOS INTERNACIONAIS SOBRE DEREITOS HUMANOS																			
	▪ B5.1.	▪ B5.1. Identificar, no preámbulo da DUDH, o respecto á dignidade das persoas e os seus atributos esenciais como o fundamento do que derivan todos os dereitos humanos.	▪ CCL	▪ VEB5.1.1. Explica e aprecia en que consiste a dignidade que esta declaración recoñece ao ser humano como persoa, posuidora duns dereitos universais, inalienables e innatos, mediante a lectura do seu preámbulo.	30%	10%				X			X			X			X
	▪ B5.2. ▪ B5.3.	▪ B5.2. Estimar a importancia do problema actual do exercicio dos dereitos da muller e da infancia en grande parte do mundo, coñecendo as súas causas e tomando conciencia deles, coa finalidade de promover a súa solución.	▪ CSC	▪ VEB5.2.1. Dá razóns sobre a orixe histórica do problema dos dereitos da muller, recoñecendo os patróns económicos e socioculturais que fomentaron a violencia e a desigualdade de xénero.	70%	10%	X	X				X		X		X	X		
			▪ CSC	▪ VEB5.2.2. Xustifica a necesidade de actuar en defensa dos dereitos da infancia, loitando contra a violencia e o abuso do que nenos e as nenas son vítimas no século XXI, tales como o abuso sexual, o traballo infantil, ou a súa utilización como soldados/as, etc.	70%	10%						X				X	X		
			▪ CSC ▪ CSIEE	▪ VEB5.2.3. Empeñe, en colaboración en grupo, a elaboración dunha campaña contra a discriminación da muller e a violencia de xénero no seu medio familiar, escolar e social, e avalía os resultados obtidos.	70%	15%						X	X	X	X	X	X		
10	▪ B5.4.	▪ B5.3. Apreciar o labor que realizan institucións e ONG que traballan pola defensa dos dereitos humanos, auxiliando as persoas que por natureza os posúen, pero non teñen a oportunidade de exercelos.	▪ CAA ▪ CSC ▪ CCL	▪ VEB5.3.1. Indaga, en traballo en colaboración, sobre o traballo de institucións e voluntarios/as que, en todo o mundo, traballan polo cumprimento dos dereitos humanos (Amnistía Internacional, e ONG como Mans Unidas, Médicos sen Fronteiras e Cáritas, entre outros), e elabora e expresa as súas conclusións.		10%			X	X					X		X		

LENDA COMPETENCIAS:

CCL	Comunicación lingüística
CMCCT	Competencia matemática e competencias básicas en ciencia a tecnoloxía
CD	Competencia dixital
CAA	Competencia aprender a aprender
CSC	Competencias sociais e cívicas
CSIEE	Sentido de iniciativa e espírito emprendedor
CCEC	Conciencia e expresións culturais

CL	Comprensión lectora
EOE	Expresión oral e escrita
CA	Comunicación audiovisual
TIC	Tecnoloxías da información e comunicación
EMP	Emprendemento
EC	Educación cívica
PV	Prevención da violencia

LENDA INSTRUMENTOS:

Comp. Escrit:	Composición ou Exame
Com Texto	Comentario de Texto
Act Conc	Actividades Conceptuais
Act Sintese	Actividades de Síntese
Act Razom	Actividades de Razoamento e Argumentación
Exp.Oral	Exposición Oral
Obs.	Observación na aula

2º ESO

1ª AVALIACIÓN				Grao mínimo consec.	* Peso Cualific.	Instrumentos						Temas Transversais							
Tema/UD	Identif. contido	Identif. criterios	Compet. clave			Estándares de aprendizaxe	Comp Escrit	Comentario	Act Conc	Act. Sintese	Act Razom	Exp: Oral	Obs	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC
BLOQUE 1. A DIGNIDADE DA PERSOA																			
1	B1.1.	B1.1. Construír un concepto de persoa, consciente de que esta é indefinible, valorando a dignidade que posúe polo feito de ser libre.	CCL	VEB1.1.1. Sinala as dificultades para definir o concepto de persoa, analizando algunhas definicións achegadas por filósofos/as.	70%	30%			X		X			X		X			
	B1.2.	B1.2. Identificar os conceptos de heteronomía e autonomía, mediante a concepción kantiana da persoa, coa finalidade de valorar a súa importancia e aplicala na realización da vida moral.	CSC	VEB1.2.1. Explica a concepción kantiana do concepto de persoa, como suxeito autónomo capaz de ditar as súas propias normas morais.	30%	5%		X	X	X		X							X
			CSC	VEB1.2.2. Comenta e valora a idea de Kant ao concibir a persoa como un fin en si mesma, rexeitando a posibilidade de ser tratada por outros como instrumento para alcanzar fins alleos a ela	30%	10%		X			X				X	X			
	B1.3.	B1.3. Entender a relación entre os actos, os hábitos e o desenvolvemento do carácter, mediante a comprensión do concepto de virtude en Aristóteles e, en especial, o relativo ás virtudes éticas, pola importancia que teñen no desenvolvemento da personalidade.	CSC	VEB1.3.1. Sinala en que consiste a virtude e as súas características en Aristóteles, indicando a súa relación cos actos, os hábitos e o carácter.	70%	20%		X	X	X	X				X	X			
CAA CCL CSC			VEB1.3.2. Enumera algúns dos beneficios que, segundo Aristóteles, achegan as virtudes éticas ao ser humano, identifica algunhas destas e ordénaas segundo un criterio racional.	30%	10%				X		X								
BLOQUE 2. A COMPRESIÓN, O RESPECTO E A IGUALDADE NAS RELACIÓNS INTERPERSOAIS																			
2	B2.1. B2.2	B2.1. Distinguir, na persoa, os ámbitos da vida privada e da vida pública, a primeira regulada pola ética e a segunda polo dereito, coa finalidade de identificar os límites da liberdade persoal e social.	CCL CD	VEB2.1.1. Distingue entre os ámbitos de acción que corresponden á ética e ao dereito, e expón as súas conclusións mediante unha presentación elaborada con medios informática.	70%	10%	X				X			X	X	X			
			CCL CSC CSIEE	VEB2.1.2. Reflexiona arredor do problema da relación entre estes dous campos, o privado e o público, e a posibilidade de que exista un conflito de valores éticos entre ambos, así como a forma de atopar unha solución baseada nos valores éticos, exemplificando de maneira concreta tales casos, e expón as súas posibles solucións fundamentadas eticamente.	100%	15%		X				X	X	X		X			

2ª AVALIACIÓN				Grao mínimo consec.	* Peso Cualific.	Instrumentos						Temas Transversais								
Tema/UD	Identif. contido	Identif. criterios	Compet. clave			Estándares de aprendizaxe	Comp Escrit	Comentario	Act Conc	Act. Sintese	Act Razom	Exp: Oral	Obs	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV
BLOQUE 3. A REFLEXIÓN ÉTICA																				
3	B3.1. B3.2.	B3.1. Distinguir entre ética e moral, sinalando as semellanzas e as diferenzas entre elas e estimando a importancia da reflexión ética como un saber práctico necesario para guiar de forma racional a conduta do ser humano á súa plena realización.	CSC	VEB3.1.1. Recoñece as diferenzas entre a ética e a moral, no que se refire á súa orixe e á súa finalidade.	70%	10%	X		X				X	X	X					
			CSC	VEB3.1.2. Achega razóns que xustifiquen a importancia da reflexión ética, como unha guía racional de conduta necesaria na vida do ser humano, expresando de forma apropiada os argumentos en que se fundamenta.	20%	2%					X	X		X						
4	B3.3. B3.4.	B3.2. Destacar o significado e a importancia da natureza moral do ser humano, analizando as súas etapas de desenvolvemento e tomando conciencia da necesidade que ten de normas éticas, libre e racionalmente asumidas, como guía do seu comportamento.	CSC	VEB3.2.1. Sinala en que consiste a estrutura moral da persoa como ser racional e libre, razón pola que esta é responsable da súa conduta e das consecuencias desta.	70%	5%	X			X				X						
			CCL CSC	VEB3.2.2. Explica as tres etapas do desenvolvemento moral na persoa, segundo a teoría de Piaget ou a de Kohlberg, e as características propias de cada unha, destacando como se pasa da heteronomía á autonomía moral.	10%	2%			X	X				X						
	B3.5.	B3.3. Recoñecer que a liberdade constitúe a raíz da estrutura moral na persoa, e apreciar o papel da intelixencia e da vontade como factores que incrementan a capacidade de autodeterminación.	CCL	VEB3.3.1. Describe a relación entre a liberdade e os conceptos de persoa e estrutura moral.	30%	5%		X	X					X						
5	B3.6 B3.7..	B3.4. Resaltar a importancia dos valores éticos, as súas especificacións e a súa influencia na vida persoal e social do ser humano, destacando a necesidade de ser recoñecidos e respectados por todos.	CCL	VEB3.4.1. Describe as características distintivas dos valores éticos, utilizando exemplos concretos deles e apreciando a súa relación esencial coa dignidade humana e a conformación dunha personalidade xusta e satisfactoria.	10%	2%				X		X		X						
			CSC CSIEE	VEB3.4.2. Emprega o espírito emprendedor para realizar, en grupo, unha campaña destinada a difundir a importancia de respectar os valores éticos, tanto na vida persoal como na social.	70%	2%					X		X						X	
5	B3.8 B3.9 B3.10 B3.11	B3.5. Establecer o concepto de normas éticas e apreciar a súa importancia, identificando as súas características e a natureza da súa orixe e validez, mediante o coñecemento do debate ético que existiu entre Sócrates e os sofistas.	CCL	VEB3.5.1. Define o concepto de norma e de norma ética, distinguíndoa das normas xurídicas, relixiosas, etc.	50%	5%		X	X					X	X					
			CCEC	VEB3.5.2. Sinala quen foron os sofistas e algúns dos feitos e das razóns en que se fundamentaba a súa teoría relativista da moral, destacando as consecuencias que esta ten na vida das persoas.	70%	10%			X	X	X			X	X	X				
			CCEC	VEB3.5.3. Coñece os motivos que levaron a Sócrates a afirmar o "intelectualismo moral", e	70%	5%					X		X	X	X	X	X			

			explica en que consiste e a postura de Platón ao respecto.																	
		▪ CCL ▪ CSC	▪ VEB3.5.4. Compara o relativismo e o obxectivismo moral apreciando a vixencia destas teorías éticas na actualidade, e expresa opinións de forma argumentada.	70%	2%					X	X	X	X							
▪ B3.12 ▪ B3.13	▪ B3.6. Explicar as características e os obxectivos das teorías éticas, así como a súa clasificación en éticas de fins e procedementais, sinalando os principios máis destacados do hedonismo de Epicuro.	▪ CAA ▪ CCL	▪ VEB3.6.1. Enuncia os elementos distintivos das "teorías éticas" e argumenta a súa clasificación en éticas de fins e éticas procedementais, e elabora un esquema coas súas características máis destacadas.	50%	5%			X		X				X						
		▪ CCEC	▪ VEB3.6.2. Enuncia os aspectos fundamentais da teoría hedonista de Epicuro e os valores éticos que defende, destacando as características que a identifican como unha ética de fins.	50%	5%			X		X					X					
		▪ CAA ▪ CCL	▪ VEB3.6.3. Elaborar, en colaboración co grupo, argumentos a favor e/ou en contra do epicureísmo, e expón as súas conclusións cos argumentos racionais correspondentes.	70%	2%	X				X	X	X	X							
▪ B3.14 ▪ B3.15	▪ B3.7. Entender os principais aspectos do eudemonismo aristotélico, identificándoo como unha ética de fins e valorando a súa importancia e a vixencia actuais.	▪ CCL	▪ VEB3.7.1. Explica o significado do termo "eudemonismo" e o que para Aristóteles significa a felicidade como ben supremo, e elabora e expresa conclusións.	50%	2%			X		X									X	
		▪ CCEC	▪ VEB3.7.2. Distingue os tres tipos de tendencias que hai no ser humano, segundo Aristóteles, e a súa relación co que el considera como ben supremo da persoa.	50%	5%		X	X							X					
		▪ CCL	▪ VEB3.7.3. Achega razóns para clasificar o eudemonismo de Aristóteles dentro da categoría da ética de fins.	20%	2%		X			X					X		X			
▪ B3.16	▪ B3.8. Comprender os elementos máis significativos da ética utilitarista e a súa relación co hedonismo de Epicuro, clasificándoa como unha ética de fins e elaborando argumentos que apoiem a súa valoración persoal arredor desta formulación ética.	▪ CCL	▪ VEB3.8.1. Fai unha recensión das ideas fundamentais da ética utilitarista: o principio de utilidade, o concepto de pracer, a compatibilidade do egoísmo individual co altruísmo universal e a localización do valor moral nas consecuencias da acción, entre outras.	70%	2%				X	X				X	X					
		▪ CCEC	▪ VEB3.8.2. Enumera as características que fan do utilitarismo e do epicureísmo unhas éticas de fins.	50%	5%				X	X				X						
		▪ CCL ▪ CSIEE	▪ VEB3.8.3. Argumenta racionalmente as súas opinións sobre a ética utilitarista.	10%	2%					X	X			X						
BLOQUE 4. A XUSTIZA E A POLÍTICA																				
6	▪ B4.1 ▪ B4.2	▪ B4.1. Comprender e valorar a importancia da relación entre os conceptos de ética, política e	▪ CCEC	▪ VEB4.1.1. Explica e aprecia as razóns que dá Aristóteles para establecer un vínculo necesario entre ética, política e xustiza.	30%	2%			X		X			X						

		xustiza, mediante a análise e a definición destes termos, destacando o vínculo entre eles no pensamento de Aristóteles.	▪ CAA	▪ VEB4.1.2. Utiliza e selecciona información sobre os valores éticos e cívicos, identificando e apreciando as semellanzas, as diferenzas e as relacións entre eles.	50%	2%					X	X				X					
	▪ B4.3 ▪ B4.4	▪ B4.2. Coñecer e apreciar a política de Aristóteles e as súas características esenciais, e entender o seu concepto de xustiza e a súa relación co ben común e a felicidade, elaborando un xuízo crítico sobre a perspectiva deste filósofo.	▪ CSIEE ▪ CD ▪ CSC	▪ VEB4.2.1. Elabora, recorrendo á súa iniciativa persoal, unha presentación con soporte informático, sobre a política aristotélica como unha teoría organicista, cunha finalidade ética e que atribúe a función educativa ao Estado.	70%	2%						X					X	X			
			▪ CAA ▪ CCL	▪ VEB4.2.2. Selecciona e usa información, en colaboración co grupo, para entender e apreciar a importancia que Aristóteles lle dá á xustiza como valor ético no que se fundamenta a lexitimidade do Estado e a súa relación coa felicidade e o ben común, e expón as súas conclusións persoais debidamente fundamentadas.	70%	2%	X					X	X	X	X						
BLOQUE 5. OS VALORES ÉTICOS, O DEREITO, A DECLARACIÓN UNIVERSAL DOS DEREITOS HUMANOS (DUDH) E OUTROS TRATADOS INTERNACIONAIS SOBRE DEREITOS HUMANOS																					
7	▪ B5.1	▪ B5.1. Sinalar a vinculación entre a ética, o dereito e a xustiza, a través do coñecemento das súas semellanzas, diferenzas e relacións.	▪ CCL ▪ CD	▪ VEB5.1.1. Procura e selecciona información en páxinas web, para identificar as diferenzas, as semellanzas e os vínculos entre a ética e o dereito.	70%	2%	X		X	X						X			X		

3ª AVALIACIÓN				Grao mínimo consec.	* Peso Cualific.	Instrumentos							Temas Transversais						
Tema/UD	Identif. contido	Identif. criterios	Compet. clave			Estándares de aprendizaxe	Comp Escrit	Comentario	Act Conc	Act. Sintese	Act Razom	Exp: Oral	Obs	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC
9	▪ B5.8.	▪ B5.4. Interpretar e apreciar o contido e a estrutura interna da DUDH, coa finalidade de coñecela e propiciar o seu aprecio e respecto.	▪ CAA ▪ CCL	▪ VEB5.4.1. Constrúe un esquema sobre a estrutura da DUDH, que se compón dun preámbulo e 30 artigos que poden clasificarse da seguinte maneira: <ul style="list-style-type: none"> – Os artigos 1 e 2 refírense aos dereitos inherentes a todas as persoas: a liberdade, a igualdade, a fraternidade e a non-discriminación. – Os artigos do 3 ao 11 refírense aos dereitos individuais. – Os artigos do 12 ao 17 establecen os dereitos do individuo en relación coa comunidade. – Os artigos do 18 ao 21 sinalan os dereitos e as liberdades políticas. – Os artigos do 22 ao 27 céntranse nos dereitos económicos, sociais e culturais. – Finalmente, os artigos do 28 ao 30 refírense á interpretación de todos eles, ás condicións 	70%	20%	X			X			X	X				X	

				necesarias para o seu exercicio e aos seus límites.															
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CSC ▪ CSIEE 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB5.4.2. Elabora unha campaña, en colaboración co grupo, coa finalidade de difundir a DUDH como fundamento do dereito e a democracia, no seu medio escolar, familiar e social. 	100%	10%			X	X			X		X				
10	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.9. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.5. Comprender o desenvolvemento histórico dos dereitos humanos como unha conquista da humanidade 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB5.5.1. Describe os feitos máis influentes no desenvolvemento histórico dos dereitos humanos da primeira xeración (dereitos civís e políticos), da segunda xeración (económicos, sociais e culturais) e da terceira (dereitos dos pobos á solidariedade, ao desenvolvemento e á paz). 	70%	10%		X					X						X
11	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.10 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.6. Avaliar, utilizando o xuízo crítico, a magnitude dos problemas aos que se eonta a aplicación da DUDH. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CD ▪ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB5.6.1. Investiga mediante información obtida en distintas fontes, sobre os problemas e os retos da aplicación da DUDH, no que se refire ao exercicio de dereitos civís (destacando os problemas relativos á intolerancia, a exclusión social, a discriminación da muller, a violencia de xénero e a existencia de actitudes como a homofobia, o racismo, a xenofobia, o acoso laboral e escolar, etc.) e dos dereitos políticos (guerras, terrorismo, ditaduras, xenocidio, refuxiados/as políticos/as, etc.). 	70%	20%			X	X	X			X	X	X			
12	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.1. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.1. Recoñecer que existen casos en que a investigación científica non é neutral, senón que está determinada por intereses políticos, económicos, etc., mediante a análise da idea de progreso e a súa interpretación equivocada, cando os obxectivos non respectan un código ético fundamentado na DUDH. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CD ▪ CMCCT ▪ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB6.1.1. Obtén e selecciona información, traballando en colaboración, dalgúns casos nos que a investigación científica e tecnolóxica non foi guiada nin é compatible cos valores éticos da DUDH, xerando impactos negativos nos ámbitos humano e ambiental, sinalando as causas. 	70%	5%				X			X						X
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CMCCT 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB6.1.2. Diserta, colaborando en grupo, sobre a idea de progreso na ciencia e a súa relación cos valores éticos, o respecto á dignidade humana e o seu medio, e elabora e expón conclusións. 	50%	15%	X	X			X		X		X	X			
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CSIEE 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB6.1.3. Selecciona e contrasta información, colaborando en grupo, sobre algunhas das ameazas da aplicación indiscriminada da ciencia e a tecnoloxía para o contorno ambiental e para a vida (explotación descontrolada dos recursos naturais, destrución de hábitats, contaminación química e industrial, choiva ácida, cambio climático, desertificación, etc.). 	70%	10%			X		X		X		X				

LEENDA COMPETENCIAS:

CCL	Comunicación lingüística
CMCCT	Competencia matemática e competencias básicas en ciencia a tecnoloxía
CD	Competencia dixital
CAA	Competencia aprender a aprender
CSC	Competencias sociais e cívicas
CSIEE	Sentido de iniciativa e espírito emprendedor
CCEC	Conciencia e expresións culturais

CL	Comprensión lectora
EOE	Expresión oral e escrita
CA	Comunicación audiovisual
TIC	Tecnoloxías da información e comunicación
EMP	Emprendemento
EC	Educación cívica
PV	Prevención da violencia

LEENDA INSTRUMENTOS:

Comp. Escrit:	Composición ou Exame
Com Texto	Comentario de Texto
Act Conc	Actividades Conceptuais
Act Sintese	Actividades de Síntese
Act Razom	Actividades de Razoamento e Argumentación
Exp.Oral	Exposición Oral
Obs.	Observación na aula

3º ESO

1ª AVALIACIÓN				Grao mínimo consec.	* Peso Cualific.	Instrumentos							Temas Transversais								
Tema/UD	Identif. contido	Identif. criterios	Compet. clave			Estándares de aprendizaxe	Comp Escrit	Comentario	Act Conc	Act. Sintese	Act Razom	Exp: Oral	Obs	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	
BLOQUE 4. A XUSTIZA E A POLÍTICA																					
1	B4.1. B4.2. B4.3. B4.4	B4.1. Xustificar racionalmente a necesidade dos valores e principios éticos contidos na DUDH, como fundamento universal das democracias durante os séculos XX e XXI, destacando as súas características e a súa relación cos conceptos de "Estado de dereito" e "división de poderes".	CSC	VEB4.1.1. Fundamenta racionalmente e eticamente a elección da democracia como un sistema que está por riba doutras formas de goberno, polo feito de incorporar nos seus principios os valores éticos sinalados na DUDH.	60%	10%	X			X		X	X		X						
			CCL	VEB4.1.2. Define o concepto de "Estado de dereito" e establece a súa relación coa defensa dos valores éticos e cívicos na sociedade democrática.	80%	5%			X				X		X						
			CCL	VEB4.1.3. Describe o significado dos seguintes conceptos e establece a relación entre eles: democracia, cidadán/cidadá, soberanía, autonomía persoal, igualdade, xustiza, representatividade, etc.	30%	5%			X					X	X						
			CSC	VEB4.1.4. Explica a división de poderes proposta por Montesquieu e a función que desempeñan o poder lexislativo, o executivo e o xudicial no Estado democrático, como instrumento para evitar o monopolio do poder político e como medio que permite aos cidadáns e ás cidadás o control do Estado.		20%					X	X					X				
2	B4.5. B4.6	B4.2. Recoñecer a necesidade da participación activa dos cidadáns e das cidadás na vida política do Estado coa finalidade de evitar os riscos dunha democracia que viole os dereitos humanos.	CSC	VEB4.2.1. Asume e explica o deber moral e civil que teñen os cidadáns e as cidadás de participar activamente no exercicio da democracia, coa finalidade de que se respecten os valores éticos e cívicos no seo do Estado.	30%	2%				X		X						X			
			CSC CSIEE	VEB4.2.2. Define a magnitude dalgúns dos riscos que existen nos gobernos democráticos cando non se respectan os valores éticos da DUDH (dexeneración en demagogia, ditadura das maiorías, escasa participación cidadá, etc.) e formula posibles medidas para evitalos.	30%	2%					X		X		X						
3	B4.7.	B4.3. Coñecer e valorar os fundamentos da Constitución española de 1978, identificando os valores éticos dos que parte e os conceptos preliminares que establece.	CCL CSC	VEB4.3.1. Identifica e aprecia os valores éticos máis salientables nos que se fundamenta a Constitución española, e sinala a orixe da súa lexitimidade e a súa finalidade, mediante a lectura comprensiva e comentada do seu preámbulo.	20%	2%					X	X	X	X							
			CCL	VEB4.3.2. Describe os conceptos preliminares delimitados na Constitución española e a súa dimensión ética (nación española, pluralidade	100%	5%	X			X		X		X							

				ideolóxica ou papel e funcións atribuídas ás Forzas Armadas), a través da lectura comprensiva e comentada dos artigos 1 ao 9.															
	B4.8.	B4.4. Amosar respecto pola Constitución española e identificar nela, mediante unha lectura explicativa e comentada, os dereitos e os deberes do individuo como persoa e cidadán ou cidadá, apreciando a súa adecuación á DUDH, coa finalidade de asumir de xeito consciente e responsable os principios de convivencia que ben rexer no Estado español.	CSC	VEB4.4.1. Sinala e comenta a importancia dos "dereitos e as liberdades públicas fundamentais da persoa" establecidos na Constitución: liberdade ideolóxica, relixiosa e de culto; carácter aconfesional do Estado; dereito á libre expresión de ideas e pensamentos; e dereito á reunión política e á libre asociación, e os seus límites.	70%	2%		X				X		X		X			
	B4.9. B4.10 B4.11	B4.5. Sinalar e apreciar a adecuación da Constitución española aos principios éticos definidos pola DUDH, mediante a lectura comentada e reflexiva dos "dereitos e deberes dos cidadáns" (artigos do 30 ao 38) e dos "principios reitores da política social e económica" (artigos do 39 ao 52).	CSC	VEB4.5.1. Coñece e aprecia na Constitución española a súa adecuación á DUDH, e sinala os valores éticos en que se fundamentan os dereitos e os deberes dos cidadáns e das cidadás, así como os principios reitores da política social e económica.	70%	5%				X				X				X	
			CCL CSIEE	VEB4.5.2. Explica e asume os deberes cidadáns que establece a Constitución, e ordénaos segundo a súa importancia, xustificando a orde elixida.	50%	2%						X		X			X		X
			CSC	VEB4.5.3. Achega razóns para xustificar a importancia que ten, para o bo funcionamento da democracia, o feito de que os cidadáns as cidadás sexan conscientes non só dos seus dereitos, senón tamén das súas obrigas como un deber cívico, xurídico e ético.	50%	5%				X	X					X		X	
			CSC	VEB4.5.4. Recoñece a responsabilidade fiscal dos cidadáns e da cidadás, e a súa relación cos orzamentos xerais do Estado como un deber ético que contribúe ao desenvolvemento do ben común.	70%	5%	X					X					X	X	
4	B4.12	B4.6. Coñecer e valorar os elementos esenciais do Estatuto de autonomía de Galicia segundo aparece no seu título preliminar e no título primeiro, capítulos I e II.	CAA CSC	VEB4.6.1. Sinala e comenta, a través do traballo colaborativo, os elementos esenciais do Estatuto de autonomía de Galicia recollidos no seu título preliminar.	70%	5%				X					X				
			CCL	VEB4.6.2. Identifica e valora as características sinaladas no título I sobre o "poder galego".	70%	10%			X					X		X	X		
			CCL	VEB4.6.3. Identifica e valora as funcións e as características do Parlamento sinaladas no capítulo I, e da Xunta e a súa Presidencia, segundo o capítulo II.	70%	5%		X		X					X				
5	B4.13 B4.14	B4.7. Coñecer os elementos esenciais da UE, analizando os beneficios recibidos e as responsabilidades adquiridas	CSC	VEB4.7.1. Describe a integración económica e política da UE, o seu desenvolvemento histórico desde 1951, os seus obxectivos e os valores éticos nos que se fundamenta, de acordo coa DUDH.	30%	5%			X	X									X

		polos estados membros e a súa cidadanía, coa finalidade de recoñecer a súa utilidade e os logros alcanzados por esta.	▪ CSC	▪ VEB4.7.2. Identifica e aprecia a importancia dos logros alcanzados pola UE e o beneficio que estes supuxeron para a vida dos cidadáns e das cidadás (anulación de fronteiras e restricións alfandegueiras, libre circulación de persoas e capitais, etc.), así como as obrigas adquiridas en diferentes ámbitos (económico, político, da seguridade e a paz, etc.).	30%	5%	X								X				
--	--	---	-------	---	-----	----	---	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	--

2ª AVALIACIÓN							Instrumentos								Temas Transversais								
Tema/ UD	Identif. contido	Identif. criterios	Compet. clave	Estándares de aprendizaxe	Grao mínimo consec.	* Peso Cualific.	Comp Escrit	Comentario	Act Conc	Act. Síntese	Act Razom	Exp: Oral	Obs	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV			
BLOQUE 5. OS VALORES ÉTICOS, O DEREITO, A DECLARACIÓN UNIVERSAL DOS DEREITOS HUMANOS (DUDH) E OUTROS TRATADOS INTERNACIONAIS SOBRE DEREITOS HUMANOS																							
6	▪ B5.1. ▪ B5.2.	▪ B5.1. Sinalar a vinculación entre a ética, o dereito e a xustiza, a través do coñecemento das súas semellanzas, diferenzas e relacións, e analizar o significado dos termos de legalidade e lexitimidade.	▪ CAA ▪ CD	▪ VEB5.1.1. Busca e selecciona información en páxinas web, para identificar as diferenzas, semellanzas e vínculos existentes entre a Ética e o Dereito, e entre a legalidade e a lexitimidade, elaborando e presentando conclusións fundamentadas.	80%	20%			X	X	X			X			X						
7	▪ B5.3. ▪ B5.4. ▪ B5.5. ▪ B5.6.	▪ B5.2. Explicar o problema da xustificación das normas xurídicas, a través da análise das teorías do dereito natural ou iusnaturalismo, o convencionalismo e o positivismo xurídico, identificando a súa aplicación no pensamento xurídico de determinados/as filósofos/as, coa finalidade de ir conformando unha opinión argumentada sobre a fundamentación ética das leis.	▪ CD ▪ CSC	▪ VEB5.2.1. elabora en grupo unha presentación con soporte dixital sobre a teoría iusnaturalista do dereito, o seu obxectivo e as súas características, identificando na teoría de Locke un exemplo desta no que se refire á orixe das leis xurídicas, a súa validez e as funcións que lle atribúe ao Estado.	50%	10%				X	X	X			X	X	X						
			▪ CCEC	▪ VEB5.2.2. Destaca e valora, no pensamento sofista, a distinción entre "physis" e "nomos", describindo a súa contribución ao convencionalismo xurídico, e elabora conclusións argumentadas arredor deste tema.	80%	15%		X	X			X	X	X	X			X					
			▪ CCEC	▪ VEB5.2.3. Analiza información sobre o positivismo xurídico de Kelsen, nomeadamente no relativo á validez das normas e dos criterios que utiliza, especialmente o de eficacia, e a relación que establece entre a ética e o dereito.	30%	5%					X	X		X							X		
			▪ CAA ▪ CD ▪ CSIEE	▪ VEB5.2.4. Recorre ao espírito emprendedor e á iniciativa persoal para elaborar unha presentación con medios informáticos, en colaboración co grupo, comparando as tres teorías do dereito e explicando as súas conclusións.	80%	5%					X	X	X						X				
8	▪ B5.7.	▪ B5.3. Analizar o momento histórico e político que impulsou a elaboración da DUDH e a creación da ONU, coa	▪ CSC	▪ VEB5.3.1. Explica a función da DUDH como un código ético recoñecido polos países integrantes da ONU, coa finalidade de promover a xustiza, a igualdade e a paz en todo o mundo.	70%	10%		X	X			X		X	X								

	finalidade de entendela como unha necesidade do seu tempo, cuxo valor continúa vixente como fundamento ético universal da lexitimidade do dereito e dos estados.	<ul style="list-style-type: none"> CAA 	<ul style="list-style-type: none"> VEB5.3.2. Contrasta información dos acontecementos históricos e políticos que orixinaron a DUDH, entre eles o uso das ideoloxías nacionalistas e racistas que defendían a superioridade duns homes sobre outros, chegando ao extremo do Holocausto xudeu, así como a discriminación e o exterminio de todas as persoas que non pertencesen a unha determinada etnia, a un modelo físico, a unha relixión, a unhas ideas políticas, etc. 	80%	20%	X			X						X	X			
		<ul style="list-style-type: none"> CCEC 	<ul style="list-style-type: none"> VEB5.3.3. Sinala os obxectivos da creación da ONU e a data en que se asinou a DUDH, e valora a importancia deste feito para a historia da humanidade. 	70%	15%		X			X		X	X	X	X	X			

3ª AVALIACIÓN				Grao mínimo consec.	* Peso Cualific.	Instrumentos							Temas Transversais						
Tema/UD	Identif. contido	Identif. criterios	Compet. clave			Estándares de aprendizaxe	Comp Escrit	Comentario	Act Conc	Act. Sintese	Act Razom	Exp: Oral	Obs	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC
9	B5.8.	B5.4. Interpretar e apreciar o contido e a estrutura interna da DUDH, coa finalidade de coñecer e propiciar o seu aprecio e respecto.	<ul style="list-style-type: none"> CAA CCL 	<ul style="list-style-type: none"> VEB5.4.1. Constrúe un esquema sobre a estrutura da DUDH, que se compón dun preámbulo e 30 artigos que poden clasificarse da seguinte maneira: <ul style="list-style-type: none"> Os artigos 1 e 2 refírense aos dereitos inherentes a todas as persoas: a liberdade, a igualdade, a fraternidade e a non-discriminación. Os artigos do 3 ao 11 refírense aos dereitos individuais. Os artigos do 12 ao 17 establecen os dereitos do individuo en relación coa comunidade. Os artigos do 18 ao 21 sinalan os dereitos e as liberdades políticas. Os artigos do 22 ao 27 céntranse nos dereitos económicos, sociais e culturais. Finalmente, os artigos do 28 ao 30 refírense á interpretación de todos eles, ás condicións necesarias para o seu exercicio e aos seus límites. 	70%	20%	X		X			X	X		X				
			<ul style="list-style-type: none"> CCEC CSC CSIEE 	<ul style="list-style-type: none"> VEB5.4.2. Elabora unha campaña, en colaboración co grupo, coa finalidade de difundir a DUDH como fundamento do dereito e a democracia, no seu medio escolar, familiar e social. 	100%	10%				X	X			X		X			
10	B5.9.	B5.5. Comprender o desenvolvemento histórico dos dereitos humanos como unha conquista da humanidade	<ul style="list-style-type: none"> CCEC 	<ul style="list-style-type: none"> VEB5.5.1. Describe os feitos máis influentes no desenvolvemento histórico dos dereitos humanos da primeira xeración (dereitos civís e políticos), da segunda xeración (económicos, sociais e culturais) e da terceira (dereitos dos pobos á solidariedade, ao desenvolvemento e á paz). 	70%	10%		X				X						X	
11	B5.10	B5.6. Avaliar, utilizando o xuízo crítico, a magnitude dos problemas aos que se enfrenta a	<ul style="list-style-type: none"> CAA CD 	<ul style="list-style-type: none"> VEB5.6.1. Investiga mediante información obtida en distintas fontes, sobre os problemas e os retos da aplicación da DUDH, no que se refire ao 	70%	20%			X	X	X			X	X	X			

		aplicación da DUDH.	▪ CSC	exercicio de dereitos civís (destacando os problemas relativos á intolerancia, a exclusión social, a discriminación da muller, a violencia de xénero e a existencia de actitudes como a homofobia, o racismo, a xenofobia, o acoso laboral e escolar, etc.) e dos dereitos políticos (guerras, terrorismo, ditaduras, xenocidio, refuxiados/as políticos/as, etc.).																
12	▪ B6.1.	▪ B6.1. Recoñecer que existen casos en que a investigación científica non é neutral, senón que está determinada por intereses políticos, económicos, etc., mediante a análise da idea de progreso e a súa interpretación equivocada, cando os obxectivos non respectan un código ético fundamentado na DUDH.	▪ CAA ▪ CD ▪ CMCCT ▪ CSC	▪ VEB6.1.1. Obtén e selecciona información, traballando en colaboración, dalgúns casos nos que a investigación científica e tecnolóxica non foi guiada nin é compatible cos valores éticos da DUDH, xerando impactos negativos nos ámbitos humano e ambiental, sinalando as causas.	70%	5%				X			X							X
			▪ CCL ▪ CMCCT	▪ VEB6.1.2. Diserta, colaborando en grupo, sobre a idea de progreso na ciencia e a súa relación cos valores éticos, o respecto á dignidade humana e o seu medio, e elabora e expón conclusións.	50%	15%	X	X				X	X		X	X				
			▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CSIEE	▪ VEB6.1.3. Selecciona e contrasta información, colaborando en grupo, sobre algunhas das ameazas da aplicación indiscriminada da ciencia e a tecnoloxía para o contorno ambiental e para a vida (explotación descontrolada dos recursos naturais, destrución de hábitats, contaminación química e industrial, choiva ácida, cambio climático, desertificación, etc.).	70%	10%				X		X	X		X					

LENDAS DE COMPETENCIAS

CCL	Comunicación lingüística
CMCCT	Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía
CD	Competencia dixital
CAA	Competencia aprender a aprender
CSC	Competencias sociais e cívicas
CSIEE	Sentido de iniciativa e espírito emprendedor
CCEC	Conciencia e expresións culturais

LENDAS TRANSVERSAIS

CL	Comprensión lectora
EOE	Expresión oral e escrita
CA	Comunicación audiovisual
TIC	Tecnoloxías da información e comunicación
EMP	Emprendemento
EC	Educación cívica
PV	Prevención da violencia

LENDAS INSTRUMENTOS:

Comp. Escrit:	Composición ou Exame
Com Texto	Comentario de Texto
Act Conc	Actividades Conceptuais
Act Síntes	Actividades de Síntese
Act Razom	Actividades de Razoamento e Argumentación
Exp.Oral	Exposición Oral
Obs.	Observación na aula

4º ESO

1ª AVALIACIÓN					Grao mínimo consec.	* Peso Cualific.	Instrumentos						Temas Transversais							
Tema/UD	Identif. contido	Identif. criterios	Compet. clave	Estándares de aprendizaxe			Comp Escrit	Comentario	Act Conc	Act. Sintese	Act Razom	Exp: Oral	Obs	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV
BLOQUE 1. A DIGNIDADE DA PERSOA																				
1	▪ B1.1. ▪ B1.2. ▪ B1.3.	▪ B1.1. Interpretar e valorar a importancia da dignidade da persoa como o valor do que parte e no que se fundamenta a DUDH, subliñando os atributos inherentes á natureza humana e os dereitos inalienables e universais que derivan dela, como o punto de partida sobre o que deben xirar os valores éticos nas relacións humanas a nivel persoal, social, estatal e universal.	▪ CSC	▪ VEB1.1.1. Identifica a orixe dos dereitos inalienables e universais que establece a DUDH na dignidade do ser humano en tanto que persoa e os atributos inherentes á súa natureza.				X		X		X	X							
			▪ CCL	▪ VEB1.1.2. Identifica na DUDH os atributos esenciais do ser humano: razón, conciencia e liberdade.			X	X	X	X									X	
			▪ CAA	▪ VEB1.1.3. Relaciona adecuadamente os termos e as expresións seguintes, que se utilizan na DUDH: dignidade da persoa, fraternidade, liberdade humana, trato digno, xuízo xusto, trato inhumano ou degradante, detención arbitraria, presunción de inocencia, discriminación, violación de dereitos, etc.					X	X	X				X	X				
BLOQUE 2. A COMPRESIÓN, O RESPECTO E A IGUALDADE NAS RELACIÓNS INTERPERSOAIS																				
2	▪ B2.1.	▪ B2.1. Explicar, baseándose na DUDH, os principios que deben rexer as relacións entre a cidadanía e o Estado, co fin de favorecer o seu cumprimento na sociedade en que viven.	▪ CCL	▪ VEB2.1.1. Comenta, segundo o establecido pola DUDH nos artigos do 12 ao 17, os dereitos do individuo que o Estado debe respectar e fomentar, nas relacións existentes entre ambos.			X			X		X	X	X						
			▪ CCL	▪ VEB2.1.2. Explica os límites do Estado que establece a DUDH nos artigos do 18 ao 21, ao determinar as liberdades dos cidadáns e das cidadás que este debe protexer e respectar.				X			X	X	X		X					
			▪ CCL ▪ CD ▪ CSIEE	▪ VEB2.1.3. Elabora unha presentación con soporte informático e audiovisual que ilustre os contidos máis sobresañados tratados no tema, e expón as súas conclusións de xeito argumentado.		X					X	X					X			
3	▪ B2.2 ▪ B2.3 ▪ B2.4	▪ B2.2. Explicar en que consiste a socialización global e a súa relación cos medios de comunicación masiva, valorando os seus efectos na vida e no desenvolvemento moral das persoas e da sociedade, e reflexionar acerca do papel que deben ter a ética e o Estado en relación con este tema.	▪ CSC	▪ VEB2.2.1. Describe e avalía o proceso de socialización global, mediante o que se produce a interiorización de valores, normas, costumes, etc.			X	X		X		X	X							
			▪ CCEC ▪ CCL	▪ VEB2.2.2. Señala os perigos que encerra o fenómeno da socialización global se se desenvolve á marxe dos valores éticos universais, e debate acerca da necesidade de establecer límites éticos e xurídicos neste tema.		X				X									X	
			▪ CCEC	▪ VEB2.2.3. Diserta acerca do impacto que teñen os medios de comunicación masiva na vida moral das			X			X	X			X	X					

			▪ CSC	persoas e da sociedade, expresando as súas opinións con rigor intelectual.																
			▪ CSC	▪ VEB2.2.4. Valora a necesidade dunha regulación ética e xurídica en relación co uso de medios de comunicación masiva, respectando o dereito á información e á liberdade de expresión que posúen os cidadáns e as cidadás.		10%					X	X	X							

2ª AVALIACIÓN				Compet. clave	Estándares de aprendizaxe	Grao mínimo consec.	* Peso Cualific.	Instrumentos						Temas Transversais						
Tema/ UD	Identif. contido	Identif. criterios	Comp. clave					Comp Escrit	Comentario	Act Conc	Act. Síntese	Act Razom	Exp: Oral	Obs	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC
BLOQUE 3. A REFLEXIÓN ÉTICA																				
4	▪ B3.1. ▪ B3.2.	▪ B3.1. Recoñecer que a necesidade dunha regulación ética é fundamental no mundo actual de grandes e rápidos cambios, debido á magnitude dos perigos aos que se enfrenta o ser humano, polo que resulta necesaria a súa actualización e a ampliación aos novos campos de acción da persoa, co fin de garantir o cumprimento dos dereitos humanos.	▪ CSC	▪ VEB3.1.1. Xustifica racionalmente e estima a importancia da reflexión ética no século XXI, como instrumento de protección dos dereitos humanos ante o perigo que poden representar entes posuidores de grandes intereses políticos e económicos e grupos violentos, que teñen ao seu alcance armamento de grande alcance científico e tecnolóxico, capaces de pór en grande risco os dereitos fundamentais da persoa.	50%	10%	X			X	X			X	X	X				
			▪ CMCCT ▪ CSIEE	▪ VEB3.1.2. Sinala algúns dos novos campos aos que se aplica a ética (profesional, bioética, ambiente, economía, empresa, ciencia e tecnoloxía, etc.).	20%	5%				X	X		X							
5	▪ B3.3.	▪ B3.2. Comprender e apreciar a importancia que teñen para o ser humano do século XXI as circunstancias que o rodean, salientando os límites que lle impoñen e as oportunidades que lle ofrecen para a elaboración do seu proxecto de vida, conforme os valores éticos que libremente elixe e que dan sentido á súa existencia.	▪ CSIEE	▪ VEB3.2.1. Describe e avalía as circunstancias que no momento actual o/a rodean, identificando as limitacións e as oportunidades que se lle formulan desde as perspectivas social, laboral, educativa, económica, familiar, afectiva, etc., co obxecto de deseñar, a partir delas, o seu proxecto de vida persoal, determinando libremente os valores éticos que deben guialo/a.	50%	10%	X				X				X	X				
6	▪ B3.4. ▪ B3.5.	▪ B3.3. Distinguir os principais valores éticos nos que se fundamentan as éticas formais, establecendo a súa relación coa ética kantiana e sinalando a importancia que este filósofo lle atribúe á autonomía da persoa como valor ético fundamental.	▪ CCL	▪ VEB3.3.1. Define os elementos distintivos das éticas formais e compáraos cos relativos ás éticas materiais.	50%	5%		X	X						X					
			▪ CCL	▪ VEB3.3.2. Explica as características da ética kantiana (formal, universal e racional), así como a importancia da súa achega á ética universal.	30%	5%				X	X	X								
			▪ CSC	▪ VEB3.3.3. Aprecia, na ética kantiana, o seu fundamento na autonomía da persoa como valor ético esencial e a súa manifestación no imperativo	70%	10%			X		X		X			X				

				categórico e as súas formulacións.															
	▪ B3.6	▪ B3.4. Identificar a ética do discurso, de Habermas e de Apel como unha ética formal, que salienta o valor do diálogo e o consenso na comunidade, como procedemento para atopar normas éticas xustas..	▪ CAA	▪ VEB3.4.1. Identifica a ética do discurso como unha ética formal e describe en que consiste o imperativo categórico que formula, sinalando as similitudes e as diferenzas que posúe co imperativo da ética de Kant.	50%	5%		X		X		X		X					
			▪ CD ▪ CSIEE	▪ VEB3.4.2. Utiliza a súa iniciativa persoal e emprendedora para elaborar unha presentación con soporte informático acerca das éticas formais, expresando e elaborando conclusións fundamentadas.	50%	5%	X			X			X			X		X	
BLOQUE 4. A XUSTIZA E A POLÍTICA																			
	▪ B4.1 ▪ B4.2	▪ B4.1. Concibir a democracia non só como unha forma de goberno, senón como un estilo de vida cidadá, consciente do seu deber como elemento activo da vida política, colaborando na defensa e na difusión dos dereitos humanos tanto na súa vida persoal como na social.	▪ CSC	▪ VEB4.1.1. Comprende a importancia que ten para a democracia e a xustiza, que os cidadáns e as cidadás coñezan e cumpran os seus deberes (defensa dos valores éticos e cívicos, coidado e conservación de todos os bens e servizos públicos, participación na elección de representantes políticos/as, respecto e tolerancia á pluralidade de ideas e de crenzas, acatamento das leis e das sentenzas dos tribunais de xustiza, pagamento dos impostos establecidos, etc.).	100%	20%			X		X			X					
	▪ B4.3 ▪ B4.4	▪ B4.2. Reflexionar acerca do deber da cidadanía e dos Estados de promover o ensino e a difusión dos valores éticos como instrumentos indispensables para a defensa da dignidade e os dereitos humanos, ante o perigo que o fenómeno da globalización pode representar para a destrución do planeta e a deshumanización da persoa.	▪ CAA ▪ CSC	▪ VEB4.2.1. Diserta e elabora conclusións, en grupo, acerca das terribles consecuencias que pode ter para o ser humano o fenómeno da globalización, se non se establece unha regulación ética e política (egoísmo, desigualdade, interdependencia, internacionalización dos conflitos armados, imposición de modelos culturais determinados por intereses económicos que promoven o consumismo e a perda de liberdade humana, etc.).	80%	15%				X	X	X	X			X	X		
7			▪ CSC	▪ VEB4.2.2. Comenta o deber ético e político que teñen todos os estados, ante os riscos da globalización, de tomar medidas de protección dos dereitos humanos, nomeadamente a obriga de fomentar o ensino dos valores éticos e a súa vivencia, e a necesidade de respectalos en todo o mundo (deber de contribuír na construción dunha sociedade xusta e solidaria, fomentando a tolerancia, o respecto aos dereitos das demais persoas; honestidade, lealdade, pacifismo, prudencia, e mutua comprensión mediante o diálogo, a defensa e protección da natureza, etc.).	70%	10%		X		X	X		X	X					

3ª AVALIACIÓN				Grao mínimo consec.	* Peso Cualific.	Instrumentos						Temas Transversais							
Tema/UD	Identif. contido	Identif. criterios	Compet. clave			Estándares de aprendizaxe	Comp Escrit	Comentario	Act Conc	Act. Síntese	Act Razom	Exp: Oral	Obs	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC
BLOQUE 5. OS VALORES ÉTICOS, O DEREITO E A DECLARACIÓN UNIVERSAL DOS DEREITOS HUMANOS (DUDH)																			
8	B5.1 B5.2	B5.1. Apreciar a necesidade das leis xurídicas no Estado, para garantir o respecto aos dereitos humanos, e disertar acerca dalgúns dilemas morais nos que existe un conflito entre os deberes éticos, relativos á conciencia da persoa, e os deberes cívicos que lle impoñen as leis xurídicas..	CCL	VEB5.1.1. Explica a finalidade e as características das leis xurídicas dentro do Estado e a súa xustificación ética, como fundamento da súa lexitimidade e da súa obediencia.	70%	10%	X		X	X	X		X			X			
			CCL CSIEE	VEB5.1.2. Debate acerca da solución de problemas nos que hai un conflito entre os valores e principios éticos do individuo e os da orde civil, formulando solucións razoadas, en casos como os de desobediencia civil e obxección de conciencia.	50%	5%					X	X	X						
	B5.3	B5.2. Disertar acerca da teoría de Rawls baseada na xustiza como equidade e como fundamento ético do dereito, e emitir un xuízo crítico acerca dela.	CAA CD	VEB5.2.1. Procura información en internet co fin de definir os principais conceptos utilizados na teoría de Rawls e establece unha relación entre eles (posición orixinal e veo de ignorancia, criterio de imparcialidade e función dos dous principios de xustiza que propón).	70%	5%	X		X	X						X			
			CCL	VEB5.2.2. Realiza un xuízo crítico acerca da teoría de Rawls e explica a súa conclusión argumentada acerca dela.	20%	5%		X	X		X								
	B5.4 B5.5 B5.6	B5.3. Valorar a DUDH como conxunto de ideais irrenunciáveis, tendo presentes os problemas e as deficiencias na súa aplicación, especialmente no relativo ao ámbito económico e social, indicando a importancia das institucións e os/as voluntarios/as que traballan pola defensa dos dereitos humanos.	CSC	VEB5.3.1. Xustifica racionalmente a importancia dos dereitos humanos como ideais para alcanzar polas sociedades e os Estados, e reconece os retos que aínda teñen que superar.	50%	10%					X	X	X						
			CSC	VEB5.3.2. Sinala algunha das deficiencias no exercicio dos dereitos económicos e sociais (pobreza, e falta de acceso á educación, á saúde, ao emprego, á vivenda, etc.).	50%	5%		X		X	X								
			CCEC CD CSC	VEB5.3.3. Emprende a elaboración dunha presentación, con soporte informático e audiovisual, acerca dalgunhas institucións e voluntarios/as que, en todo o mundo, traballan pola defensa e respecto dos dereitos humanos: Organización das Nacións Unidas (ONU) e os seus organismos, como FAO, Organismo Internacional de Enerxía Atómica (OIEA), Organización Mundial da Saúde (OMS), Organización das Nacións Unidas para a Educación, a Ciencia e a Cultura (UNESCO), etc., organizacións non gobernamentais como Greenpeace, UNICEF, Cruz Vermella, Media Lúa Vermella, etc., así como o Tribunal Internacional de Xustiza, o Tribunal de Xustiza da Unión Europea, etc.	70%	20%			X	X		X	X			X	X		

	B5.7 B5.8 B5.9	B5.4. Entender a seguridade e a paz como un dereito recoñecido na DUDH (no seu artigo 3) e como un compromiso dos españois e das españolas a nivel nacional e internacional (preámbulo da Constitución española), identificando e avaliando o perigo das novas ameazas que xurdiron nos últimos tempos.	CCL	VEB5.4.1. Diserta, en pequenos grupos, acerca da seguridade e a paz como un dereito fundamental das persoas, e aprecia a súa importancia para o exercicio do dereito á vida e á liberdade, elaborando e expresando as súas conclusións (artigo 3 da DUDH).	50%	10%						X		X						
			CSC	VEB5.4.2. Toma conciencia do compromiso dos españois e das españolas coa paz, como unha aspiración colectiva e internacional recoñecida na Constitución española, e rexeita a violación dos dereitos humanos, amosando solidariedade coas vítimas da violencia.	50%	5%						X			X					
			CD CSC	VEB5.4.3. Emprende a elaboración dunha presentación, con soporte audiovisual, sobre algunhas das novas ameazas para a paz e a seguridade no mundo actual (terrorismo, desastres ambientais, catástrofes naturais, mafias internacionais, pandemias, ataques cibernéticos, tráfico de armas de destrución masiva, de persoas e de órganos, etc.).	70%	5%				X	X	X	X					X		
	B5.10 B5.11 B5.12	B5.5. Coñecer a misión atribuída na Constitución española ás Forzas Armadas e a súa relación cos compromisos que España ten cos organismos internacionais a favor da seguridade e a paz, reflexionando acerca da importancia do dereito internacional para regular e limitar o uso e as aplicacións da forza e do poder.	CSC	VEB5.5.1. Coñece, analiza e asume como cidadán ou cidadá os compromisos internacionais realizados por España en defensa da paz e a protección dos dereitos humanos, como membro de organismos internacionais (ONU, OTAN, UE, etc.).	50%	5%														
			CSC	VEB5.5.2. Explica a importancia da misión das forzas armadas (artigo 15 da lei de defensa nacional) en materia de defensa e seguridade nacional, de dereitos humanos e de promoción da paz, e a súa contribución en situacións de emerxencia e axuda humanitaria, tanto nacionais como internacionais.	50%	5%														
			CSC	VEB5.5.3. Analiza as consecuencias dos conflitos armados a nivel internacional, apreciando a importancia das organizacións internacionais que promoven e vixían o cumprimento dun dereito internacional fundamentado na DUDH.	50%	5%														
BLOQUE 6. OS VALORES ÉTICOS E A SÚA RELACIÓN COA CIENCIA E A TECNOLOXÍA																				
9	B6.1.	B6.1. Identificar criterios que permitan avaliar, de xeito crítico e reflexivo, os proxectos científicos e tecnolóxicos, co fin de valorar a súa idoneidade en relación co respecto aos dereitos e valores éticos da humanidade.	CAA CMCCT CSC CSIEE	VEB6.1.1. Utiliza información de forma selectiva para atopar algúns criterios que cumpra ter en conta para estimar a viabilidade de proxectos científicos e tecnolóxicos, considerando a idoneidade ética dos obxectivos que pretenden e a avaliación dos riscos e as consecuencias persoais, sociais e ambientais que a súa aplicación poida ter.	50%	5%	X			X	X			X		X				
	10	B6.2.	B6.2. Estimar a necesidade de facer cumprir unha ética deontolóxica a científicos/as, tecnólogos/as e outros/as profesionais.	CMCCT CSC CSIEE	VEB6.2.1. Comprende e explica a necesidade de apoiar a creación e o uso de métodos de control, e a aplicación dunha ética deontolóxica para científicos/as e tecnólogos/as e, en xeral, para todas as profesións, fomentando a aplicación dos valores éticos no mundo laboral, financeiro e empresarial.	50%	5%			X		X		X		X		X	X	

LEENDA COMPETENCIAS:

CCL	Comunicación lingüística
CMCCT	Competencia matemática e competencias básicas en ciencia a tecnoloxía
CD	Competencia dixital
CAA	Competencia aprender a aprender
CSC	Competencias sociais e cívicas
CSIEE	Sentido de iniciativa e espírito emprendedor
CCEC	Conciencia e expresións culturais

CL	Comprensión lectora
EOE	Expresión oral e escrita
CA	Comunicación audiovisual
TIC	Tecnoloxías da información e comunicación
EMP	Emprendemento
EC	Educación cívica
PV	Prevención da violencia

LEENDA INSTRUMENTOS:

Comp. Escrit:	Composición ou Exame
Com Texto	Comentario de Texto
Act Conc	Actividades Conceptuais
Act Sintese	Actividades de Síntese
Act Razom	Actividades de Razoamento e Argumentación
Exp.Oral	Exposición Oral
Obs.	Observación na aula

5. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS [INDICE](#)

Por último apúntase, tamén, a oportunidade que brinda a materia para pór en práctica metodoloxías didácticas activas e contextualizadas que faciliten a participación do alumnado en traballos cooperativos, a realización de tarefas, a aprendizaxe baseada en problemas, o estudo de casos, o traballo por retos, etc., metodoloxías todas elas que lle confiren ao alumnado o papel de axente activo da súa propia formación.

En xeral, tratarase de:

- ✓ Potenciar unha autonomía progresiva, por parte das alumnas e dos alumnos, na obtención, análise e procesamento da información referida ás cuestións e problemas propostos.
- ✓ Promover a lectura e análise de textos, así como a composición de textos propios e exposicións orais e escritas.
- ✓ Manter un modelo de aprendizaxe funcional no cal as nocións que se van adquirido sexan aplicadas á vida real.
- ✓ Normalizar o uso de vocabulario técnico específico e exixir uns niveis de rigor lóxico e de coherencia argumentativa tanto nas producións orais coma nas escritas.
- ✓ Promover o diálogo e o debate horizontal entre iguais como un medio para desenvolver estratexias de conceptualización, comunicación e empatía intelectual e emocional.
- ✓ Ofrecerlles ás alumnas e aos alumnos instrumentos e estratexias de autoanálise e autoavaliación para detectar os avances e carencias no proceso de aprendizaxe.
- ✓ Recorrerese a fontes de información para profundizar en algún dos temas a tratar na aula, tales como bibliografía específica, Internet, filmografía, etc.

Para conseguir iso, resulta conveniente utilizar estratexias didácticas variadas, que combinen as estratexias expositivas con actividades de aplicación e estratexias de comprensión e indagación.

As estratexias expositivas

Solicítase ó alumnado que, oralmente ou mediante texto escrito, que expoña o coñecemento previo que ten sobre ese tema. Esta estratexia resulta adecuada como introdución para presentacións panorámicas ou para traballar conceptos; especialmente aqueles máis abstractos e teóricos, para así poder precisalos e concretalos para poder traballar con eles..

As estratexias de comentario e análise textual

A continuación da anterior estratexia ou como elemento motivador dalgún tema, preséntase ó alumnado algún elemento multimedia, unha serie de textos, noticias de actualidade, argumentacións ou debates problemáticos nos que debe poñer en práctica e utilizar reflexivamente conceptos, procedementos e actitudes para así adquirilos de forma consistente.

O emprego destas estratexias está máis relacionado coa aprendizaxe de procedementos, aínda que estes levan consigo, á súa vez, a adquisición de conceptos, dado que tratan de poñer o alumnado en situacións que fomenten a súa reflexión e poñan en xogo as súas ideas e conceptos. Tamén son moi útiles para a aprendizaxe e o desenvolvemento de hábitos, actitudes e valores.

A secuencia habitual de traballo na aula sería o seguinte:

- ❖ Motivación:
 - Presentación do tema.
 - Visionado dunha película en relación ó tema a tratar ou dun texto que presente a cuestión.
- ❖ Información do profesor/a:
 - Información básica para todo o alumnado
- ❖ Traballo persoal
 - Resposta a preguntas
 - Comentario de textos
 - Elaboración sínteses ou mapas conceptuais.
- ❖ Avaliación:
 - Corrección de todas as actividades realizadas (produccións orais ou escritas, comentarios, exercicios...). A corrección das actividades fomenta a participación do alumnado na clase, aclara dúbidas e permítelle ao profesorado coñecer, de forma case inmediata, o grao de asimilación dos conceptos teóricos, o nivel co que se manexan os procedementos e os hábitos de traballo.
- ❖ Observación do traballo e da aprendizaxe realizada na aula.

Ó longo de cada curso, case con total seguridade si se ten en conta as particularidades de cada grupo de alumnado en cada curso académico, deberá tomarse unha decisión metodolóxica de importancia: decidir entre cumprir a temporalización prevista ou profundizar en certas cuestións ou temas de interese.

Se ben o aconsellable é cumprir a temporalización e presentar a totalidade dos temas e cuestións, isto dificulta, ou pode impedir incluso, abordar certos temas importantes e interesantes coa profundidade necesaria para a súa correcta asimilación, comprensión e relación con cuestións da vida social e personal ou de actualidade. Por iso, considérase que en cada situación concreta deberase optar pola solución que se considere máis axeitada para cumprir cos obxectivos da materia e da etapa fixados legalmente.

6. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS [INDICE](#)

Como materiais e recursos didácticos utilizaranse os seguintes:

- ☞ Fragmentos de textos significativos de autores relevantes respecto da problemática que se trata.
- ☞ Utilización das TICs, para diversas actividades:
 - ✓ Visionados de vídeos.
 - ✓ Filmografía que ilustre algún aspecto ou cuestión das que se trate
 - ✓ Busca e selección de información en internet
 - ✓ Realización de mapas conceptuais
 - ✓ Producción escrita de traballos, comentarios,...
 - ✓ Envío de cuestións ou producións escritas do alumnado por correo electrónico.
- ☞ Blog do profesorado para a consulta e descarga de información, realización de comentarios, consultas etc.
- ☞ Se é o caso, o libro de texto, en papel e/ou dixital, que se considere facilitador da labor da aprendizaxe.

7. CRITERIOS SOBRE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN [INDICE](#)

7.1. CRITERIOS SOBRE CUALIFICACIÓN E AVALIACIÓN

Con carácter xeral.

Para a cualificación e avaliación do alumnado utilizaranse os indicadores de logro dos diferentes estándares de aprendizaxe. Estes indicadores de logro serán cualificados e cuantificados do seguinte modo:

INDICADOR DE LOGRO	CUANTIFICACIÓN
EXCELENTE	9/10
AVANZADO	7/8
SATISFACTORIO	5/6
BÁSICO	3/4
MOI BÁSICO / ESCASO	1/2

Instrumentos de Avaliación.

A avaliación do alumnado realizarase dun xeito variado e múltiple, sobre todo, en función das cuestións temáticas ou os estándares que se estean a desenvolver. Por iso realizaranse mediante as seguintes instrumentos, que serán valorados a través das diferentes rúbricas que figuran no punto seguinte:

Actividades:

- **Actividades conceptuais.** Nelas os alumnos e alumnas irán definindo conceptos e substituíndo, oral ou por escrito, e de forma progresiva as súas ideas previas polas desenvolvidas na clase. Deben ser capaces de manexar un vocabulario específico e definir con precisión e claridade os conceptos centrais de cada unidade.
- **Actividades de comentario de texto.** Fundamentalmente, o alumnado debe ser capaz de analizar un texto, identificando o seu tema, tese e ideas secundarias. Para iso, ten que poder expoñer os argumentos ou estruturas de razoamento do texto. Estes portfolios serán integrados

- **Actividades de síntese.** Este tipo de actividades están orientadas á comprensión dos contidos temáticos das diferentes unidades e á reelaboración dos devanditos contidos. O alumnado debería poder entender e expoñer os principais puntos do tema e razoar a partir deles, así como mostrar a estruturación dos contido. Esta actividade poderá realizarse oralmente, dun xeito colaborativo, ou por escrito individualmente ou en grupo.
- **Actividades de razoamento e argumentación.** Supoñen unha maior autonomía por parte do alumnado, posto que debe elaborar unha idea fundamentada e apoiada nunha serie de argumentos. Esta actividade pode realizarse de forma escrita, como unha redacción, unha toma de postura ante unha tese, etc., ou oralmente, nunha exposición pública ou nun debate.

Observacións:

Todas as actividades realizadas na aula, orais e escritas, individualmente ou en grupo, serán obxecto de observación por parte do profesorado, e utilizados como un protocolo de rexistro para a avaliación de cada alumno e alumna. Para o protocolo de rexistro utilizaranse os indicadores de logro mencionados arriba.

Composicións escritas:

Tamén chamadas portfolios, xunto co resto de producións escritas das actividades anteriormente mencionadas.

Para considerar que o alumnado superou a materia deberá obter unha cualificación igual ou superior en cada unha das avaliacións. Ó finalizar o curso realizarase un exame final, ó que terán que presentarse o alumnado que non superase algunha das avaliacións anteriores. Só se examinarán de aquelas que non foran superadas ó longo do curso. Nesa proba avaliarase a consecución dos estándares de aprendizaxe máis importantes e que contribúen con maior peso na cualificación final e ponderaranse en función da dificultade que presentan. A cualificación para considerarse superada a materia será dun cinco (5). Tendo en conta que o alumnado que acude a esa proba está a desenvolver os mesmos contidos que xa se trataron nas avaliacións, e considerando que os estándares que se van a ter en conta para o deseño desa proba son aqueles considerados máis relevantes, a cualificación máxima outorgada será dun seis (6).

Na proba extraordinaria de setembro o alumnado deberá examinarse de toda a materia de Valores Éticos e seguiranse os mesmos criterios de avaliación que para a proba final da avaliación ordinaria. E, polos mesmos motivos, a cualificación no poderá superar unha nota de seis (6)

O alumnado que non respecte o principio de igualdade que debe rexer todas as probas obxecto de avaliación e intente, de calquera xeito, enganar ou perverter o sentido educativo e de valoración da aprendizaxe destas probas, non poderá volver a presentar ningunha outra proba escrita para a súa cualificación na materia. Terá que presentarse á convocatoria extraordinaria de setembro para ser avaliado nela.

Cada un dos instrumentos terá un peso diferente na cualificación de cada unha de las avaliacións. Así el peso para obter el indicador de logro de cada un dos estándares de aprendizaxe para cada contido será o seguinte:

- ☞ O conxunto de actividades valorarase ata un máximo de 10%
- ☞ O total das observacións valorarase ata un máximo de un 10%
- ☞ As probas escritas obxectivas ou exames, ata un máximo de 80%

Estes instrumentos deberán servir para establecer se os mínimos esixibles na materia foron conseguidos ou non. Os mínimos esixibles na materia de Filosofía de 1º de Bacharelato consistirán en todo o alumnado deberá ser capaz de:

1. Ler comprensivamente e analizar, de forma crítica, textos significativos e breves, pertencentes a pensadores destacados.
2. Argumentar e razoar os propios puntos de vista sobre as temáticas estudadas na unidade, de forma oral e escrita, con claridade e coherencia.
3. Seleccionar e sistematizar información obtida de diversas fontes.
4. Analizar e argumentar sobre propostas filosóficas, elaborando de forma individual ou colaboradora esquemas, mapas conceptuais, táboas cronolóxicas e outros procedementos útiles, mediante o uso de medios e plataformas dixitais.
5. Estructurar a información obtida e ofrecida polo profesorado, distinguindo entre ideas principais e secundarias, tese, argumentos e exemplos, conceptos fundamentais e significativos.
6. Producir composicións coherentes, ben estruturadas e con sentido, utilizando contidos e conceptos propios da materia e dos manexados nos estándares de aprendizaxe.

7.2. CRITERIOS SOBRE A PROMOCIÓN

O Decreto 86/2015 polo que se establece o currículo na educación secundaria obrigatoria e o bacharelato en Galicia, establece no artigo 23 as condicións xerais de promoción e repetición, e deixa a criterio dos centros certa autonomía para regular a excepcionalidade, é dicir establecer as circunstancias ou condicións, **de promoción con 3 materias suspensas e que simultáneamente se dean certas condicións e con 2 materias suspensas Lingua Castelá e Literatura con Matemáticas e Lingua Galega e Literatura con Matemáticas.**

CRITERIOS DE PROMOCIÓN.

a) Condicións xerais:

- Cando o alumnado supere todas as materias cursadas.
- Cando o alumnado teña nas materias cursadas, 2 materias avaliadas negativamente que non sexan simultaneamente Lingua Castelá e Literatura con Matemáticas e Lingua Galega e Literatura con Matemáticas.
- O alumnado que promocióne sen superar todas as materias deberá matricularse das materias non superadas, seguirá os programas de reforzo que estableza o equipo docente e deberá superar as avaliacións correspondentes aos devanditos programas de reforzo.

b) Condicións excepcionais.

Poderá autorizarse de modo excepcional a promoción do alumnado nas seguintes situacións:	
<p>Decreto 86/2015 artigo 23.2. Alumnado con avaliación negativa en 3 materias cando se dean simultaneamente as seguintes condicións:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Que dúas das materias con avaliación negativa non sexan simultaneamente Lingua Galega e Literatura ou Lingua Castelá e Literatura, e Matemáticas, ▪ Que o equipo docente considere que a natureza das materias con avaliación negativa non impide ao alumno ou alumna seguir con éxito o curso seguinte, que ten expectativas favorables de recuperación e que a promoción beneficiará a súa evolución académica, ▪ Que se apliquen ao alumno as medidas de atención educativa propostas no consello orientador. 	<p>Aprobado en CCP e Claustro, excepcións:</p> <p>Por causa de forza maior xustificada pola que non poda acudir aos exames de setembro.</p> <p>Posibilidade de continuidade de estudos ou de evolucionar positivamente nos casos de :</p> <p>Períodos prolongados de hospitalización</p> <p>Operación cirúrxica</p> <p>Falecemento familiares 1º grao</p> <p>Excepcionalidade para promoción ou titulación, alumnado de orixe estranxeiro con Linguas suspensas.</p> <p>As anteriores excepcionalidades teranse en conta sempre e cando a suma das notas das materias pendentes/suspensas non sexa inferior a:</p> <p>2 materias...7</p> <p>3 materias...10</p> <p>Non cabe excepcionalidade cando se de calquera destas circunstancias:</p> <p>as materias suspensas son catro.</p> <p>Observe abandono manifesto nalgunha das materias suspensas.</p>
<p>Decreto 86/2015 artigo 23.2. Alumnado con avaliación negativa en 2 materias cando son simultaneamente Lingua Castelá e Literatura con Matemáticas e Lingua Galega e Literatura con Matemáticas.</p> <p>“cando o equipo docente considere que o alumno ou alumna pode seguir con éxito o curso seguinte, que ten expectativas favorables de recuperación e que a promoción beneficiará a súa evolución académica, e sempre que se apliquen ao alumno ou alumna as medidas de atención educativa propostas no consello orientador”.</p>	<p>As anteriores excepcionalidades teranse en conta sempre e cando a suma das notas das materias pendentes/suspensas non sexa inferior a:</p> <p>2 materias...7</p> <p>3 materias...10</p> <p>Non cabe excepcionalidade cando se de calquera destas circunstancias:</p> <p>as materias suspensas son catro.</p> <p>Observe abandono manifesto nalgunha das materias suspensas.</p>

□ **CRITERIOS DE REPETICIÓN.**

a) Condicións xerais:

En relación aos cursos.

- Quen non promocioe deberá permanecer un ano máis no mesmo curso.
- Pódese repetir o mesmo curso unha soa vez.
- Pódese repetir dúas veces como máximo dentro da etapa. Cando esta segunda repetición deba producirse en 3º ou 4º, prolongarase un ano o límite de idade (ata os 19 anos cumpridos no ano no que finalice o curso).
- Excepcionalmente, poderase repetir unha segunda vez en 4º curso se non repetiu nos cursos anteriores da etapa.
- En todo caso, as repeticións estableceranse de maneira que as condicións curriculares se adapten ás necesidades do alumno ou da alumna e estean orientadas á superación das dificultades detectadas.
- A repetición considerarase unha medida de carácter excepcional e tomarase tras esgotar as medidas ordinarias de reforzo e apoio para superar as dificultades do alumno.

En relación ao número de materias.

- Alumnado con avaliación negativa en 3 ou máis materias.
- Alumnado con avaliación negativa en 2 materias que sexan Lingua Castelá e Literatura con Matemáticas e Lingua Galega e Literatura con Matemáticas.
- As materias coa mesma denominación en diferentes cursos da ESO consideraranse como materias distintas.

ANEXOS.

En relación coa 2ª repetición de 3º ou 4º de ESO

Situación	Decisión	Observacións
Alumnado de 1º ESO. Repite un 1 curso en primaria + 1º de ESO, promociona a 2º de ESO (logra promocionar), cursa 3º de ESO (repite 3º ESO)	2ª repetición en 3º de ESO si logra promocionar a 4º ESO, prolongase un ano o límite de idade. (19 anos)	Repetiu 2 veces o longo da etapa, a 2ª repetición é de 3º de ESO.
Alumnado de 3º de ESO. Repite 1 curso en primaria + repetición en 3º ESO (logra promocionar a 4º ESO), repite 4º ESO (2ª repetición)	2ª repetición en 4º de ESO, prolongase un ano o límite de idade (19 anos).	Repetiu 2 veces o longo da etapa, a 2ª repetición é de 4º de ESO
Alumnado de 4º de ESO. Repite 1 curso en primaria + repite 2 veces en 4º de ESO.	2ª repetición en 4º de ESO	Repite 2 veces en 4º de ESO porque non repetiu ningún curso antes en secundaria.
Alumno de 2º de ESO con ACS. Repetiu en 1 curso en primaria +repetiu 1º de ESO +estás repetindo 2º ESO (ACS). Promoción obrigada a 3º de ESO.		Xa repetiu 2 veces na ESO, non pode volver repetir.
Alumno de 2º de ESO con ACS. Repetiu 1 curso en primaria+repetiu 1º de ESO, promocionou a 2º de ESO e logra promocionar a 3º de ESO e repite 3º de ESO.	2ª repetición en 3º de ESO, prolongase un ano o límite de idade.	Repite 2 veces en secundaria, a segunda repetición en 3º de ESO.

En relación coa promoción en 1º ESO.

Situación	Decisión de promoción /repetición	Observacións
Suspende LC e Bioloxía	Promociona	Suspende 2
Suspende LG e Inglés	Promociona	Suspende 2
Suspende LC e LG	Promociona	Suspende 2

Suspende LG e Matemáticas	Repite	Agás, motivo de excepcionalidade.
Suspende Matemáticas, Bioloxía, CCSS	Repite	Agás, motivo de excepcionalidade (3 materias distintas de LCL con Mat. E LGL con Matem)
Suspende Matemáticas, Bioloxía, Oratoria	Promociona	Suspende 2 (oratoria e de Libre Configuración Autonomía que non conta)
Suspende LGL, LCL, CCSS, Oratoria	Repite	Agás motivo de excepcionalidade, a efectos de promoción ten 3 materias
LGL, Xadrez, CCSS	Promociona	Ten 2 o Xadrez e materia de Libre configuración Autonomía, a efectos de promoción ten 2.

No caso de repetir curso promociona independentemente do número de materias suspensas e do tipo de materias .

En relación con alumnado de 2º de ESO con pendentes de 1º de ESO (LOE curso 2014/2015).

Situación	Decisión de promoción / repetición	Observacións
Suspende Matemáticas de 2º de ESO e ten pendente CCNN (LOE) de 1º ESO	Promociona	Ten dúas materias, a efectos de promoción contan as suspensas dos cursos anteriores.
Suspensas Lingua Castelá e Literatura (1º ESO LOE), Ciencias da Natureza (2º ESO), Matemáticas (2º ESO)	Non promociona	Ten 3 materias suspensas e ademais 2 das materias suspensas son LCL e Matemáticas.
Suspende Lingua Galega e Literatura (1º ESO LOE) Matemáticas de 2º ESO	Non promociona	Ten 2 materias suspensas que son LGL e Matemáticas.
Suspende Francés de (1º ESO LOE) e Matemáticas (2º ESO)	promociona	Ten 2 materias suspensas que son Francés e Matemáticas.

8. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E PRÁCTICA DOCENTE [INDICE](#)

Os indicadores de logro para os estándares establecidos na táboa do punto 4.2. e coa escala que figura no punto anterior (7.1) : **excelente, avanzado, satisfactorio, básico e moi básico ou escaso**. Para concretalos utilizaranse as rúbricas para as actividades sinaladas como instrumentos de avaliación no punto anterior.

RÚBRICA PARA AVALIAR A RESOLUCIÓN INDIVIDUAL DE EXERCICIOS:

	EXCELENTE	AVANZADO	SATISFACTORIO	BÁSICO	MOI BÁSICO / ESCASO
NÚMERO DE EXERCICIOS RESOLTOS	Realiza o 90 % dos exercicios que se propoñen.	Realiza entre o 90 e o 80% dos exercicios que se propoñen.	Realiza entre o 80 e o 70% dos exercicios que se propoñen.	Realiza entre o 70 e o 60% dos exercicios que se propoñen.	Realiza menos do 60% dos exercicios que se propoñen.
PROCEDEMENTO E RESULTADOS DOS EXERCICIOS RESOLTOS	Desenvolve o procedemento, detállao, preséntao organizadamente e obtén o resultado correcto.	Desenvolve o procedemento, detállao, preséntao pouco organizado e obtén o resultado correcto.	Desenvolve o procedemento, detállao, non o organiza e obtén o resultado correcto.	Desenvolve o procedemento e obtén o resultado correcto.	Non desenvolve o procedemento e non obtén o resultado correcto.

RÚBRICA PARA AVALIAR ACTIVIDADES DE RAZOAMENTO E ARGUMENTACIÓN.

	EXCELENTE	AVANZADO	SATISFACTORIO	BÁSICO	MOI BÁSICO / ESCASO
VOCABULARIO E CONCEPTOS	Utiliza un vocabulario e conceptos adecuados e a exposición é coherente coas ideas formuladas.	O vocabulario e os conceptos son adecuados e a exposición é clara na presentación das ideas formuladas.	Fáltalle vocabulario e/ou conceptos e ten algún problema para expresar correctamente as súas ideas.	Ten un vocabulario e uns conceptos moi básicos e problemas para transmitir con claridade as súas ideas.	Ten un vocabulario moi básico e non logra transmitir con claridade as súas ideas.

ARGUMENTACIÓN	Todas as ideas expostas están ben argumentadas.	Unha das ideas non está ben argumentada.	Dúas das ideas non están ben argumentadas.	Máis de tres ideas non están ben argumentadas.	Ningunha idea está ben argumentada.
DOMINIO DO TEMA	Mostra coñecemento profundo e dominio total do tema e dos conceptos.	Mostra coñecemento e dominio do tema. Utiliza conceptos axeitados	O coñecemento e o dominio do tema é regular. Os conceptos son poucos ou pouco axeitados	O coñecemento e o dominio do tema é malo. Falta conceptualización	Non mostra coñecemento, conceptualización nin dominio do tema.
REFERENCIAS AUTORES	Cita máis de tres referencias relevantes durante a súa participación.	Cita tres referencias relevantes durante a súa participación.	Cita dúas referencias durante a súa participación e só unha foi relevante.	Cita só unha referencia durante a súa participación e non foi relevante.	Non cita referencias durante a súa participación.

RÚBRICA PARA AVALIAR EXERCICIOS ESCRITOS E COMENTARIOS DE TEXTO.

	EXCELENTE	AVANZADO	SATISFACTORIO	BÁSICO	MOI BÁSICO / ESCASO
CONTIDO	Trata o contido que se pediu e relaciona con contidos teóricos traballados.	Nalgúns parágrafos non se tratan contidos nin o tema que se pediu.	Un 60% do texto non ten relación co contido que se traballa ou co tema.	Algúns parágrafos fan alusión ao tema que se trata e ós contidos traballados.	Só se menciona o tema, pero non se desenvolve nin se relaciona con outros temas.
COHERENCIA DE IDEAS	Presenta ideas coherentes, ben expresadas e sen erros. Relaciona as ideas e os conceptos axeitadamente	Presenta ideas ben expresadas pero con algún erro de expresión ou de contido. Relaciona algunha idea e algún concepto.	Presenta ideas que son expresadas dun xeito pouco claro ou cunha estrutura pouco coherente e pouca relación dos conceptos.	Presenta ideas sen estrutura e sen moita coherencia nin relación entre conceptos.	Presenta algunha idea pero sen estrutura e con pouca coherencia e sen relación. Non utiliza conceptos axeitados
CLARIDADE DE EXPOSICIÓN DAS IDEAS	As ideas están ben estruturadas en parágrafos claramente definidos e acordes coas ideas máis importantes do texto.	A estrutura dos parágrafos está acorde coas ideas do texto.	A estrutura dos parágrafos é sinxela, pero correcta, acorde coas ideas do texto.	A estrutura está pouco definida.	O texto non ten estrutura lóxica nos seus parágrafos, ou non se fai separación de ideas. É un só parágrafo sen estrutura.

REDACCIÓN	O traballo está ben estruturado e cumpre na súa totalidade coa estrutura de introdución, desenvolvemento e conclusión.	O traballo está ben estruturado nun 80% e cumpre na súa totalidade coa estrutura de introdución, desenvolvemento e conclusión.	O traballo está ben estruturado nun 50% e cumpre na súa totalidade coa estrutura de introdución, desenvolvemento e conclusión.	O traballo está ben estruturado nun 50% pero non cumpre coa estrutura de introdución, desenvolvemento e conclusión.	O traballo non está estruturado e ten introdución, desenvolvemento e conclusión.
ORTOGRAFÍA	O texto non presenta erros ortográficos (puntuación, acentuación e gramática).	O texto ten menos de 3 erros ortográficos (puntuación, acentuación e gramática).	O texto ten entre 4 e 6 erros ortográficos (puntuación, acentuación e gramática).	O texto ten entre 6 e 10 erros ortográficos (puntuación, acentuación e gramática).	O texto ten máis de 10 erros ortográficos.
PRESENTACIÓN E LIMPEZA	O traballo está presentado con pulcritude e limpeza.	O traballo está presentado con pulcritude pero ten un risco.	O traballo está presentado con pulcritude pero ten dous ou tres riscos.	O traballo ten dobreces e máis de tres riscos.	O traballo está presentado con un gran número de dobreces e riscos.
EXTENSIÓN	O exercicio escrito adáptase á extensión esixida.	O exercicio escrito presenta media páxina máis da extensión esixida.	O exercicio escrito presenta unha páxina máis da extensión esixida.	O exercicio escrito presenta dúas páxinas máis da extensión esixida.	O exercicio escrito presenta máis de dúas páxinas da extensión esixida.

RÚBRICA PARA AVALIAR A EXPOSICIÓN ORAL E TRABALLOS ORAIS.

	EXCELENTE	AVANZADO	SATISFACTORIO	BÁSICO	MOI BÁSICO / ESCASO
EXPRESIÓN ORAL	Utiliza un vocabulario adecuado e a exposición é coherente.	O vocabulario é adecuado e a exposición é clara.	Fáltalle vocabulario e ten algún problema para expresar correctamente as súas ideas.	Manexa un vocabulario moi básico e ten problemas para transmitir con claridade as súas ideas.	Ten un vocabulario moi básico e non logra transmitir con claridade as súas ideas.

INCLUSIÓN DOS ASPECTOS RELEVANTES	Expón claramente o traballo e achega referencias aos coñecementos traballados.	Expón claramente o traballo, pero non relaciona toda a exposición cos coñecementos traballados.	Expón claramente o traballo, pero non o relaciona cos coñecementos traballados.	Ten dificultade para expoñer o traballo porque non entende os coñecementos traballados.	Non expón o traballo nin coñece os conceptos traballados necesarios para a súa realización.
RECURSOS DIDÁCTICOS	A exposición acompáñase con soportes audiovisuais en diversos formatos, especialmente atractivos e de moita calidade.	Soporte visual adecuado e interesante na súa xusta medida.	Soporte visual adecuado.	Soporte visual non adecuado.	Sen soporte visual.
EXPLICACIÓN DO PLAN DE TRABALLO	Explica cada paso con detalle, con lóxica e cronoloxicamente na orde na que o realizou.	Explica todos os pasos claramente, pero leouse un pouco coa orde.	Explica todos os pasos claramente, pero leouse na orde e foi necesario reorganizalo a través de preguntas.	Presenta dificultade á hora de diferenciar os pasos que deu e necesita axuda para explicalos con claridade.	Non identifica os pasos que deu nin é capaz de reconducir o discurso de forma guiada.
EXPRESIVIDADE	As súas expresividade e entusiasmo e a súa linguaxe corporal xeran un forte interese sobre o tema.	Expresividade, entusiasmo e linguaxe corporal xeran en ocasións interese, aínda que algunhas veces se perde e non presenta toda a información.	Expresividade, entusiasmo e linguaxe corporal xeran algunhas ocasións interese, aínda que moitas veces se perde e non presenta toda a información.	Mostrase unha actitude pasiva e non xera moito interese, pero algunhas veces, cando fala de algo que lle gusta moito, é capaz de mostrar algo de entusiasmo.	Actitude pasiva e desinteresada. Non xera interese na forma de falar.
TEMPO	O alumno utilizou o tempo adecuado e cerrou correctamente a presentación.	O alumno utilizou un tempo axustado, pero cun final precipitado ou longo por falta de control do tempo.	O alumno utilizou o tempo adecuado, pero faltoulle cerrar a súa presentación; ou ben non utilizou o tempo adecuado, pero incluíu todos os puntos da súa presentación.	Excesivamente longo ou insuficiente para poder desenvolver o tema correctamente.	O alumno esqueceu por completo o tempo que tiña e saíu do tema.
VOLUME DE VOZ	O seu volume de voz é adecuado, suficientemente alto como para ser escoitado desde todas as partes da aula, sen ter que berrar.	O seu volume de voz é adecuado e alto para ser escoitado por todos, aínda que, ás veces, cando dubida, baixa o volume.	Non é escoitado por toda a aula cando fala en voz alta, agás se sente moi seguro e aumenta o seu volume de voz por uns segundos.	O seu volume de voz é medio e ten dificultades para ser escoitado por todos na aula.	O seu volume de voz é moi baixo como para ser escoitado por todos na aula.

RÚBRICA PARA AVALIAR COMENTARIOS DE TEXTO

	EXCELENTE	AVANZADO	SATISFACTORIO	BÁSICO	MOI BÁSICO / ESCASO
CLARIDADE DE EXPOSICIÓN DAS IDEAS	As ideas están ben estruturadas en parágrafos claramente definidos e acordes coas ideas máis importantes do texto.	A estrutura dos parágrafos está acorde coas ideas do texto.	A estrutura dos parágrafos é sinxela, pero correcta, acorde coas ideas do texto.	A estrutura está pouco definida.	O texto non ten estrutura lóxica nos seus parágrafos ou simplemente non se fai separación de ideas mediante parágrafos, é un só parágrafo sen estrutura.
CRÍTICA	Analiza todas as ideas que expón o autor, establece comparacións con outros autores e textos, e proporciona a súa opinión acerca do tema, fundamentada no coñecemento deste e documentada con outras lecturas.	Analiza todas as ideas que expón o autor, establece comparacións con outros autores e textos, e proporciona a súa opinión acerca do tema, pero non está ben fundamentada no coñecemento deste nin documentada con outras lecturas.	Identifica as ideas do autor, analizaas e desenvólveas pero sen comentarios.	Identifica as ideas do autor, pero non as analiza e non as comprende con claridade.	Non identifica as ideas do autor e mostra confusión de ideas.
FONTE	A fonte está citada correctamente.	A fonte está citada, pero falta un dato.	A fonte está citada, pero faltan algúns datos.	A fonte está citada, pero de xeito incorrecto: inclúe datos que non corresponden e omite outros que si son importantes segundo o establecen as metodoloxías.	A fonte non está citada ou está mal citada, de tal forma que é imposible acceder a ela coa información proporcionada.

GRAMÁTICA ORTOGRAFÍA	Non hai erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación.	Case non hai erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación.	Existen dous erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación.	Existen tres erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación.	Existen máis de tres erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación.
EXTENSIÓN	A extensión do texto é a adecuada, pois presenta a totalidade de ideas importantes do contido lido, ademais dunha reflexión do alumno.	A extensión do texto é adecuada, pois presenta case a totalidade de ideas importantes do contido.	A extensión do texto é pouco adecuada, pois é lixeiramente curto ou lixeiramente extenso.	A extensión do texto é inadecuada, pois non trata a totalidade das ideas do contido ou ben é máis extenso do conveniente.	A extensión do texto é completamente inadecuada: é demasiado breve ou demasiado extenso.

RÚBRICA PARA A AVALIACIÓN DUN EXAME

	EXCELENTE	AVANZADO	SATISFACTORIO	BÁSICO	MOI BÁSICO / ESCASO
PRECISIÓN NAS RESPOSTAS	Todas as respostas desenvolven o tema con claridade, precisión e concisión.	Case todas as respostas desenvolven o tema con claridade, precisión e concisión.	A maioría das respostas desenvolven o tema con claridade, precisión e concisión.	Poucas respostas desenvolven o tema con claridade, precisión e concisión.	A maioría das respostas non desenvolven o tema con claridade, precisión e concisión.
VOCABULARIO E CONCEPTOS	Utiliza un vocabulario e conceptos adecuados e a exposición é coherente coas ideas formuladas.	O vocabulario e os conceptos son adecuados e a exposición é clara na presentación das ideas formuladas.	Fáltalle vocabulario e/ou conceptos e ten algún problema para expresar correctamente as súas ideas.	Ten un vocabulario e uns conceptos moi básicos e problemas para transmitir con claridade as súas ideas.	Ten un vocabulario moi básico e non logra transmitir con claridade as súas ideas.
DOMINIO DO TEMA	Mostra coñecemento profundo e dominio total do tema e dos conceptos.	Mostra coñecemento e dominio do tema. Utiliza conceptos axeitados	O coñecemento e o dominio do tema é regular. Os conceptos son poucos ou pouco axeitados	O coñecemento e o dominio do tema é malo. Falta conceptualización	Non mostra coñecemento, conceptualización nin dominio do tema.

NÚMERO DE PREGUNTAS RESPONDIDAS	Todas as preguntas están respondidas.	Respondeu polo menos o 90% das preguntas.	Respondeu polo menos o 80% das preguntas.	Respondeu polo menos o 70% das preguntas.	Respondeu menos do 70% das preguntas.	
GRAMÁTICA ORTOGRAFÍA	Non hai erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación e o texto lese con fluidez.	Case non hai erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación e o texto lese con fluidez.	Hai dous erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación, e o texto ten algunha dificultade para entenderse.	Hai tres erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación, e o texto enténdese con dificultade.	Hai máis de tres erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación, e o texto non se entende.	
PRESENTACIÓN	Todas as respostas están presentadas con limpeza e pulcritude.	Case todas as respostas están presentadas con limpeza e pulcritude.	A maioría das respostas están presentadas con limpeza e pulcritude.	Poucas respostas están presentadas con limpeza e pulcritude.	A maioría das respostas non están presentadas con limpeza e pulcritude.	

9. ORGANIZACIÓN ACTIVIDADES , SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DE MATERIAS PENDENTES [INDICE](#)

Neste curso académico non hai alumando con esta materia pendente.

10. ORGANIZACIÓN DOS PROCEDEMENTO PARA ACREDITAR COÑECEMENTOS [INDICE](#)

Unicamente realizarase unha proba de avaliación inicial, se así o determina a CCP do centro, e, en colaboración co Departamento de Orientación, procederase a establecer a organización e realización da mesma.

11. AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS A ADOPTAR [INDICE](#)

A avaliación inicial realizarase en todos os grupos do centro educativo nas datas que se establezan por parte da CCP do centro.

O obxectivo desta avaliación inicial será dobre:

- a) Por unha parte establecer o nivel de coñecementos previos do alumnado individual e como grupo de calse.
- b) Por outra, a detección de problemas de aprendizaxe ou de competencias básicas do alumnado.

As actividades de **establecemento de coñecementos previos** serán:

- ☞ Actividade pregunta-resposta sobre o tema introducido polo profesorado, co fin de facilitar unha idea precisa sobre de onde se parte.
- ☞ Repaso das nocións xa vistas con anterioridade e consideradas necesarias para a comprensión da unidade, tomando nota das lagoas ou dificultades detectadas.
- ☞ Introducción de cada aspecto teórico aténdose ao seu contexto e á súa importancia para temas actuais e cotiáns, sempre que iso sexa posible.
- ☞ Actividade de definición de conceptos clave por parte do alumnado para reforzar a expresión e a organización e estruturación mental de información.
- ☞ Responder a unha serie de cuestións elaboradas en relación con un texto seleccionado para establecer o grao de comprensión sobre o mesmo.

Os resultados obtidos serán postos en común na sesión de avaliación inicial que se realizará nas datas establecidas pola xefatura de estudos, e aprobadas pola CCP, do centro.

Nesa mesma sesión adoptaranse as decisións consensuadas que se adoptaran para atender as necesidade individuais ou grupais encamiñadas a resolver os problemas de aprendizaxe detectados.

12. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE [INDICE](#)

Un dos principios básicos que ha ter en conta a intervención educativa é o da individualización, consistente en que o sistema educativo ofrezca a cada alumno e alumna a axuda pedagóxica que necesite en función das súas motivacións, intereses e capacidades de aprendizaxe. Xorde diso a necesidade de atender esta diversidade.

No Bacharelato, etapa na que as diferenzas persoais en capacidades específicas, motivación e intereses adoitan estar bastante definidas, a organización do ensino permite que os propios alumnos e alumnas resolvan esta diversidade mediante a elección de modalidades e optativas. Non obstante, é conveniente dar resposta, xa desde as mesmas materias, a un feito constatable: a diversidade de intereses, motivacións, capacidades e estilos de aprendizaxe que os alumnos e alumnas manifestan.

É preciso, daquela, ter en conta os estilos diferentes de aprendizaxe dos alumnos e alumnas e adoptar as medidas oportunas para afrontar esta diversidade. Hai estudantes reflexivos (detéñense na análise dun problema) e estudantes impulsivos (responden moi rapidamente); estudantes analíticos (pasan lentamente das partes ao todo) e estudantes sintéticos (abordan o tema desde a globalidade); uns traballan durante períodos longos e outros necesitan descansos; algúns necesitan ser reforzados continuamente e outros non; hainos que prefiren traballar sós e hainos que prefiren traballar en pequeno ou gran grupo.

Dar resposta a esta diversidade non é tarefa doada, pero si necesaria, pois a intención última de todo proceso educativo é lograr que os alumnos e alumnas alcancen os obxectivos propostos.

Como actividades de **detección de coñecementos previos** suxerimos:

- Debate e actividade pregunta-resposta sobre o tema introducido polo profesorado, co fin de facilitar unha idea precisa sobre de onde se parte.
- Repaso das nocións xa vistas con anterioridade e consideradas necesarias para a comprensión da unidade, tomando nota das lagoas ou dificultades detectadas.
- Introducción de cada aspecto teórico aténdose ao seu contexto e á súa importancia para temas actuais e cotiáns, sempre que iso sexa posible.

Como actividades **de consolidación** suxerimos:

- Realización de exercicios apropiados e todo o abundantes e variados que sexa preciso, co fin de afianzar os contidos teóricos, culturais e léxicos traballados na unidade.
- Traballo cos textos complementarios de cada unidade para asentir e consolidar os coñecementos adquiridos.

Esta variedade de exercicios cumpre, así mesmo, a finalidade que perseguimos. Coas actividades de recuperación-ampliación, atendemos non só os alumnos e alumnas que presentan problemas no proceso de aprendizaxe, senón tamén aqueles que alcanzaron no tempo previsto os obxectivos propostos.

As distintas formas de agrupamento do alumnado e a súa distribución na aula inflúen, sen dúbida, en todo o proceso. Entendendo o proceso educativo como un desenvolvemento comunicativo, é de grande importancia ter en conta o traballo en grupo, recurso que se aplicará en función das actividades que se vaian realizar —concretamente, por exemplo, nos procesos de análise e comentario de textos—, pois consideramos que a posta en común de conceptos e ideas individuais xera unha dinámica creativa e de interese nos alumnos e alumnas.

Concederáselle, non obstante, grande importancia noutras actividades ao traballo persoal e individual; en concreto, aplicarase nas actividades de síntese/resumo e nas de consolidación, así como nas de recuperación e ampliación.

Teremos que acometer, pois, o tratamento da diversidade no Bacharelato desde dúas vías:

1. A atención á diversidade na programación dos contidos, presentándoos en dúas fases: a información xeral e a información básica, que se tratará mediante esquemas, resumos, paradigmas, etc.
2. A atención á diversidade na programación das actividades. As actividades constitúen un excelente instrumento de atención ás diferenzas individuais dos alumnos e alumnas. A variedade e a abundancia de actividades con distinto nivel de dificultade permiten a adaptación, como dixemos, ás diversas capacidades, intereses e motivacións.

13. CONCRECIÓN DE ELEMENTOS TRANSVERSAIS [INDICE](#)

O tratamento dos diferentes temas transversais nas respectivas unidades didácticas concréntanse na táboa que figura no punto 4.2.

14. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES [INDICE](#)

Realizaranse as actividades complementarias propostas e aprobadas pola CCP e que figuran na Programación Xeral Anual do centro.

Non se propón ningunha actividade extraescolar para o presente curso.

15. REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN [INDICE](#)

A revisión, avaliación e posterior modificación da programación realizarase, tal e como é preceptivo, a través da memoria anual de departamento. No centro educativo utilízase para iso un modelo estandarizado, e aprobado no seu día pola CCP do centro, que inclúe unha reflexión sobre a práctica docente.

Sen perxuízo dese modelo, si que conviría que o profesorado do departamento reflexionase sobre diferentes aspectos da súa práctica docente e sobre o proceso de ensino e aprendizaxe. Para facilitar iso pódense utilizar unha serie de indicadores como os que se propoñen a continuación.

MOTIVACIÓN DO ALUMNADO

	INDICADORES	VALORACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
MOTIVACIÓN DO ALUMNADO	1. Proporciona un plan de traballo ó principio de cada unidade.		
	2. Considera situacións que introduzan a unidade (lecturas, debates, diálogos...).		
	3. Relaciona as aprendizaxes con aplicacións reais ou coa súa funcionalidade.		

	4. Informa sobre os progresos conseguidos e as dificultades encontradas.		
	5. Relaciona os contidos e as actividades cos intereses do alumnado.		
	6. Estimula a participación activa dos estudantes na clase.		
	7. Promove a reflexión dos temas tratados.		

DESENVOLVEMENTO DA ENSINANZA

	INDICADORES	VALORACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
DESENVOLVEMENTO DA ENSINANZA	1. Resume as ideas fundamentais discutidas antes de pasar a unha nova unidade ou tema con mapas conceptuais, esquemas...		
	2. Cando introduce conceptos novos, relaciónaos, se é posible, cos xa coñecidos; intercala preguntas aclaratorias; pon exemplos...		
	3. Ten predisposición para aclarar dúbidas e ofrecer asesorías dentro e fóra das clases.		
	4. Optimiza o tempo dispoñible para o desenvolvemento de cada unidade didáctica.		
	5. Utiliza axuda audiovisual ou doutro tipo para apoiar os contidos na aula.		
	6. Promove o traballo cooperativo e mantén unha comunicación fluída cos estudantes.		

	7. Desenvolve os contidos dunha forma ordenada e comprensible para os alumnos e as alumnas.		
	8. Presenta actividades que permitan a adquisición dos estándares de aprendizaxe e as destrezas propias da etapa educativa.		
	9. Presenta actividades de grupo e individuais.		

SEGUIMIENTO E AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSEÑANZA-APRENDIZAXE

	INDICADORES	VALORACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
SEGUIMIENTO E AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSEÑANZA - APRENDIZAXE	1. Realiza a avaliación inicial ao principio do curso para axustar a programación ó nivel do alumnado.		
	2. Detecta os coñecementos previos de cada unidade didáctica.		
	3. Revisa, con frecuencia, os traballos propostos na aula e fóra dela.		
	4. Proporciona a información necesaria sobre a resolución das tarefas e como pode melloralas.		
	5. Corrixe e explica de forma habitual os traballos e as actividades dos alumnos e das alumnas, e dá pautas para a mellora das súas aprendizaxes.		
	6. Utiliza suficientes criterios de avaliación que atendan de xeito equilibrado a avaliación dos diferentes contidos.		
	7. Favorece os procesos de autoavaliación e coavaliación.		
	8. Propón novas actividades que faciliten a adquisición de obxectivos cando estes non foron alcanzados suficientemente.		
	9. Propón novas actividades de maior nivel cando os obxectivos foron alcanzados con suficiencia.		
	10. Utiliza diferentes técnicas de avaliación en función dos contidos, do nivel dos estudantes, etc.		
	11. Emprega diferentes medios para informar dos resultados aos estudantes e aos pais.		